

petrol-iş

Kadın

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

SAYI: 72 HAZİRAN 2024

Petrol-iş MYK 8 Mart Açıklaması
**HER ALANDA EŞİTLİK
SENDİKAYLA GELECEK**

Petrol-iş'li Kadınların 8 Mart Buluşması
**KADINIZ PETROL-İŞ'LİYİZ
SENDİKAMIZLA GÜÇLÜYÜZ**

Petrol-iş'li Kadınlar Kürsüde
**KADINIZ PETROL-İŞ'LİYİZ
SÖYLEYECEK SÖZÜMÜZ VAR!**

Pas South, Burda Bebek'te Direnen
Kadınlar Deneyimlerini Paylaştı
PETROL-İŞ DİRENİŞLERİNDE KADINLAR

Norma Rae Filminin Kahramanı,
Sendika Aktivisti, İşçi Hakları Savunucusu
CRYSTAL LEE SUTTON'UN ÖYKÜSÜ

Cumhuriyet dönemi kadın işçilerin derdine
tercüman olan Suat Derviş'in söyleşi dizisi
GÜNÜ GÜNÜNE YAŞAYANLARIMIZ

Dünyadaki Cinsiyet Eşitsizliğinin Özeti
EN CİNSİYETÇİ ELLİ YASAL UYGULAMA

**HER ALANDA EŞİTLİK
SENDİKAYLA GELECEK**

SAYI 72
HAZİRAN 2024

İÇİNDEKİLER

- 4 Merkez Yönetim Kurulu adına Genel Başkan Süleyman Akyüz'ün 8 Mart Açıklaması
HER ALANDA EŞİTLİK SENDİKAYLA GELECEK
- 6 Petrol-İş'li Kadınlar 8 Mart'ta Genel Merkez'de Düzenlenen Etkinlikte Buluştu
KADINIZ, PETROL-İŞ'LİYİZ, SENDİKAMIZLA GÜÇLÜYÜZ
- 10 Şubelerimizden Petrol-İş'li Kadınlar Kürsüden Seslendi
KADINIZ, PETROL-İŞ'LİYİZ, SÖYLEYECEK SÖZÜMÜZ VAR
- 19 Mikrofonumuzu Salondaki Kadın Üyelerimize Uzattık:
MİKROFON PETROL-İŞ'Lİ KADINLARDA
- 24 Söz Sırası Petrol-İş Direnişlerinde Yer Almış Kadın İşçilerde
PETROL-İŞ DİRENİŞLERİNDE KADINLAR
- 26 **8 MART HATIRASI FOTOĞRAF KÖŞESİ**
- 28 **KADIN AJANDASI**
- 30 BM Vakfı'ndan Cinsiyet Eşitsizliğinin Özeti
DÜNYADAKİ EN CİNSİYETÇİ ELLİ YASAL UYGULAMA
- 34 Kadın İşçilerin Dertlerine Tercüman Olmuş Yazar
SUAT DERViŞ
- 38 **GÜNÜ GÜNÜNE YAŞAYANLARIMIZ, Suat Derviş**
Parmağını Makine Deldi Diye Çıkarılan Kadın
- 40 **PETROL-İŞ'Lİ KADINLAR 1 MAYIS'TA ALANLARDAYDI**
- 42 **KADINLARDAN ÖYKÜLER**
Ahlar Köprüsü
- 46 Norma Rae Filminin Kahramanı, Sendika Aktivisti, İşçi Hakları Savunucusu
CRYSTAL LEE SUTTON'UN ÖYKÜSÜ
- 49 **KADIN SİNEMASI**
Norma Rae Filmi
- 50 **OKUMA KÖŞESİ**
• Çöken İstanbul • Kanatlanmış Kadınlar
- 52 **PETROL-İŞ ŞUBELERİNDE 8 MART**

MERHABA

Yeni sayımızla tekrar karşınıyayız, tüm okurlarımızı sevgiyle selamlıyoruz. Geçtiğimiz sayıdan beri sendikamız özellikle kadınların hareketli olduğu bir dönem geçirdi diyebiliriz. Bazı şubelerimizde kadınların da yer aldığı direnişlerimiz oldu, pek çok işyerinde başarılı sözleşmeler imzalandı. Kadın üyelerimiz sendikali olmanın yarattığı farkı birebir deneyimliyor, bu ayrıcalığı hayatında hissediyor.

Geçtiğimiz aylarda genel merkezimiz kadın üyelerin büyük buluşmasına tanık oldu. 8 Mart Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma günü vesilesiyle iki yüze yakın kadın üyemiz, genel merkez ve şube çalışanı, genel merkezimizde bir araya geldi. Bol konuşmalı, deneyimlerin paylaşıldığı, dilek ve temennilerin iletildiği, taleplerin dile getirildiği bir etkinlik oldu. Aralarında eskiler de vardı, üç aydır üye olanlar da. Hepsinin ortaklaştığı konu ise Petrol-İş'li olmanın kadınlar için ayrıcalık olduğuydu. Etkinliğin tüm ayrıntılarını, hatta en ince ayrıntısına kadar sayfalarımızda paylaştık. Bu sayımız 8 Mart özel sayısı oldu diyebiliriz. Etkinliğin fotoğrafları ilgili sayfalarımızda. Genel merkezde yapılan etkinliğin yanısıra, şubelerimizde ve işyerlerimizde de kadınlar günü kutlamaları gerçekleştirildi. Paylaşılan fotoğralara dergi sayfalarımızda yer verdik.

Genel merkezimizde düzenlediğimiz etkinliğin ilgi çeken köşelerinden birisi de 8 Mart Hatırası fotoğraf köşesi oldu, fotoğraf çekip bizimle paylaşan kadın üyelerimize de sayfalarımızda yer verdik. 1 Mayıs'ta pek çok şubemiz ve işyerimiz alanlarda kutlamalara katıldı. Bu kutlamalarda kadın üyelerimiz de vardı. Bu sayımızda, 1 Mayıs'ta alanlarda olan

tüm kadınların fotoğraflarına elimizden geldiğinde yer vermeye çalıştık.

Birleşmiş Milletler Vakfı'nın Dünya Bankası Kadın, İş ve Hukuk Ekibi, BM Kadın Birimi ve BM İstatistik Bölümü'nün verilerinden yararlanarak gerçekleştirildi küresel araştırma dünyadaki en cinsiyetçi yasaları araştırmış. "Dünyanın En Cinsiyetçi 50 Yasası: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Bir Özet" başlıklı rapor, dünyadaki ayrımcı elli yasa, politika ve norm örneğini ele alıyor. Rapor ev, toplum, işyeri, liderlik, medya ve teknoloji olmak üzere altı alanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ele alıyor. Ayrıntılar ilgili sayfalarda.

Cumhuriyet dönemi gazeteci ve yazarlarından Suat Derviş, dönemin toplum yapısını, yoksulluğunu, kadın işçilerin çalışma ve yaşama şartlarını kaleme almış, kadın işçilerle söyleşiler gerçekleştirmiş, kadınların çalışma yaşamında karşı karşıya kaldıkları zorlukları, işsizlik sorunlarını dile getirmiş. Bu sayımızda hem kısaca hayatını ve çalışmalarını ele aldık, hem de 1930'lu yıllarda Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "Günü Gününe Yaşayanlarımız" söyleşi dizisinden bir kadın işçiyle gerçekleştirdiği söyleşiye yer verdik. Bu sayıdan itibaren her sayımızda kadın işçilerle yaptığı söyleşilerden birine yer vermeye çalışacağız.

ABD'de en büyük tekstil fabrikalarından birinde sendikalaşma mücadelesine öncülük eden, buna karşılık büyük baskılarla karşı karşıya kalan Crystal Lee Sutton'un örgütlenme deneyimini ve bu deneyimin filmleştirilmiş hali "Norma Rae" filmi'nin ayrıntılarını dergimizde paylaştık.

Kadın ajandamız, okuma köşemiz, kadın öyküleri köşelerimiz bu sayımızda da yeni içerikleriyle karşınızda. Bir sonraki sayıda görüşmek dileğiyle keyifli okumalar.

YKK FERMUAR İŞYERİNDE ÇOĞU KADIN İŞÇİ PETROL-İŞ TRAKYA ŞUBESİ'NDE ÖRGÜTLENME MÜCADELESİ YÜRÜTÜYOR

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan ve H&M, Inditex, Adidas, Puma, Lacoste, Decathlon gibi firmalara üretim yapan yüzde yetmiş kadın yaklaşık 670 işçinin çalıştığı Japon sermayeli fermuar fabrikasında çoğunluğu sağlayarak yapılan Bakanlıkça kabul edilerek yetki tespit yazısı alınmış, ancak işveren yetki tespitine itiraz ederek masaya oturmayı ve sendikamızla diyalog kurmayı reddetmiştir. Sendikamız Merkez Yönetim Kurulu, YKK işverenini, Petrol-İş üyesi işçiler üzerindeki baskıyı sonlandırmaya, işçileri temsil eden sendikamızla sosyal diyalog kurmaya ve toplu sözleşme masasına oturmaya davet etmiştir.

kadın

Yerel Süreli Yayın

Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.

Üç ayda bir yayınlanır.

Haziran 2024'te basılmıştır.

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Süleyman Akyüz / Genel Başkan

Ahmet Baranlı / Genel Sekreter

Mehmet Kaya / Genel Mali Sekreter

Niyazi Recepkehtüda / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri

Ali Haluk Koşar / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri

Sendikası adına sahibi:

Süleyman Akyüz, Genel Başkan

Sorumlu yazı işleri müdürü:

Ahmet Baranlı, Genel Sekreter

Genel Yayın Yönetmeni

Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım & Uygulama

Petrol-İş Kadın Servisi

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 23 Altunizade
81180 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)

Faks: (0216) 474 98 67

Baskı: Özlem Matbaacılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.

Adres: Litros Yolu 2. Matbaacılar Sanayi Sitesi

Bodrum Kat No:2BB4 Topkapı-İSTANBUL

www.petrol-is.org.tr/kadindergisi

kadin@petrol-is.org.tr

www.facebook.com/petroliskadindergisi

twitter.com/PetrolisKadin

Merkez Yönetim Kurulu adına Genel Başkan Süleyman Akyüz'ün 8 Mart Açıklaması

**Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü
8 Mart Kutlu Olsun!**

HER ALANDA EŞİTLİK SENDİKAYLA GELECEK

Yüzyıllar önce, sanayinin gelişimiyle birlikte kitlesel olarak çalışmaya başlayan kadınların, çalışma yaşamındaki sorunları da başladı. Toplumdaki cinsiyete dayalı eşitsizliklerin bir yansıması olarak iş yaşamında da bu eşitsizliklerin tekrar üretildiğini görüyoruz. Kadınların sendikalardan önce birlikler kurmaya başlaması, sendikalarda örgütlenme arayışına girmesi de bin sekizyüzlü yılların sonundan beri hep gündemde olmuştur. Günümüzde hala, kadınlar sendikalı olmak istedikleri için toplu olarak işten atılıyor, işten atılmayanlar da baskılarla yıldırılmaya çalışılıyor.

Tüm bu mücadelelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan ve bütün ülkelerdeki kadınların uluslararası dayanışmasını, mücadele deneyiminin yaygınlaştırılmasını amaçlayan Uluslararası Kadınlar Günü ise bu sene 114. kez kutlanıyor. Yüz yılı aşkın süredir verilen mücadelede ne kadın işçilerin talepleri değişti, ne de sosyal haklar konusunda çok fazla ilerleme kaydedildi. Mevcut haklar ise ancak sendikalı işyerlerinde tam olarak uygulanabilmekte. Eşitliğin egemen olduğu, şiddet, taciz ve mobbingin, cinsiyet ayrımcılığının olmadığı bir çalışma yaşamı için her işyerinde bir sendika olması zorunludur.

Toplumdaki eşitsizlikler, kadınların eğitim, ekonomi, siyaset ve sağlık alanlarında geride kalmasına yol açıyor. Ülkemizde, kadınların işgücüne katılım oranı yüzde otuz altı iken, istihdamda yer alan kadınların oranı yüzde 31.4. Bu rakam, güvenceli, kayıtlı işlerde çalışan kadınlar için geçerli. Buna ek olarak pek çok kadın güvencesiz, çok düşük ücretli, insan sağlığına uygun olmayan ortamlarda ve koşullarda çalışıyor. Kadınlarda kayıt dışı çalışma oranı % 30.8, çalışabilecek durumda olan her yüz kadından 12'si işsizlikle karşı karşıya. İnsana yakışır iş koşullarının sağlanması, güçlü bir sendikal örgütlenmeyle sağlanabilir.

Kadınlara erkekler arasındaki ücret açığı yüzde yirmi civarında. Yönetim kademelerinde yer alan kadınların oranı yüzde yirmiyi geçmiyor. Tüm bu dezavantajlı durumu tersine çevirmek, kadınların hem iş yaşamında hem toplumsal yaşamda ve yaşamın her alanında cinsiyet ayrımına uğramadan, eşit bireyler olarak yer alma mücadelesinin en önemli mevzilerinden birisi de sendikalar. Bu nedenle, bu sene 8 Mart şiarımız "Her alanda eşitlik, sendikayla gelecek".

Kadına yönelik şiddet, canalıcı bir sorun olarak varlığını sürdürmeye devam ediyor. Geçtiğimiz yıl öldürülen kadınların sayısı üç yüzü geçti. Üç yüzün üzerinde kadının yaşamı haksız yere elinden alındı. Bu senenin ilk iki ayında öldürülen kadınların sayısı şimdiden 70'i buldu. Türkiye'de her on kadından 4'ü şiddete uğruyor, ülkemizde ortalama olarak bir saatte en az 15 kadının şiddete uğradığını biliyoruz. İstatistikler bu kadar kötü bir tablo çizerken şiddeti sona erdirebilecek yasaların hayata geçirilmesi konusunda ısrarımızı sürdürüyor, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 190 Sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi Sözleşmesi'nin ülkemizde onaylanması talebimizden vazgeçmiyoruz. Her platformda bunu dile getirmeye devam edece-

ğiz. Petrol-İş Sendikası olarak buna yönelik çalışmalarımız, kampanyalarımız sürecektir.

Gazze'de yaşanan insanlık dramına sessiz kalmak, bu suça ortak olmak demektir. 7 Ekim 2023 tarihinden beri hayatını kaybedenlerin sayısı 37 bini geçti. Açıklamalara göre, hayatını kaybedenlerin yüzde yetmişi kadın ve çocuklardan oluşuyor. 8 Mart vesilesiyle, savaşların olmadığı, barışın egemen olduğu bir dünya temennimizi dile getiriyor, savaşırsız, sömürsüz bir dünya talebimizi tekrar ediyoruz.

Tüm kadınların 8 Mart, Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü kutlu olsun. Çalışma yaşamındaki eşitsizliklere, cinsiyet ayrımcılığına, şiddet, taciz ve mobbing'e dur demek için, kadınlar sendikalara!

Merkez Yönetim Kurulu adına
Süleyman Akyüz
Genel Başkan

Petrol-İş'li Kadınlar 8 Mart'ta Genel Merkez'de
Düzenlenen Etkinlikte Bir Araya Geldi

"Kadınız, Petrol-İş'liyiz, Sendikamızla Güçlüyüz"

Etkinlik fotoğrafları:
Emre Kalu

Petrol-İş Sendikası genel merkezinde düzenlenen 8 Mart Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü etkinliği, farklı şubelere bağlı farklı işkollarından yaklaşık 150'yi aşkın kadın üyemizi bir araya getirdi. Merkez Yöneticilerinin de hazır bulunduğu etkinlikte kadın baştemsilci, temsilci ve üyelerimiz hem konuşmaları dinlediler hem de söz alarak çalışma yaşamında ve toplumda kadın işçi olmanın zorluklarına değindiler, sendikalı olmanın ayrıcalıklarını dile getirdiler. Merkez Yönetim Kurulu tarafından verilen hediyelerin de verildiği etkinlikte kadın üyelerimiz, Petrol-İş Sendikası'nın güçlü kadınları olarak örgütlenmenin önemine ve özellikle kadınlar için ne kadar gerekli olduğuna vurgu yaptılar, kadınlara sendikalarda örgütlenme çağrısında bulundular.

Her alanda eşitlik sendikayla gelecek!

Petrol-İş Sendikası'nın İstanbul Altunizade'de bulunan genel merkez binasında gerçekleştirilen etkinlik 8 Mart Cuma günü saat 11.00'de başladı. Etkinliğe Genel Başkan Süleyman Akyüz, Genel Sekreter Ahmet Baranlı, Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri Niyazi Recepkehüda, Genel Mali Sekreter Mehmet Kaya ve Genel Yönetim Sekreteri Ali Haluk Koşar'ın yanı sıra bazı şube başkan ve yöneticileri de hazır bulundu. Etkinlikte on bir şubemizden Petrol-İş üyesi, baştemsilci, ve temsilci kadınlarla birlikte genel merkez ve şube çalışanı kadınlar da yer aldı. Etkinliğe katılmayan illerimizde 8 Mart, şubelerde ve işyerlerinde gerçekleştirilen etkinliklerle kutlandı.

Hazırlıkları Petrol-İş kadın servisi tarafından yapılan etkinliğin sunuşunu Petrol-İş Kadın Dergisi genel yayın yönetmeni Selgin Zırlı Kaplan yaptı. Kaplan, katılımcıları selamladıktan sonra Genel Başkan Süleyman Akyüz'ü Merkez Yönetim Kurulu adına açılış konuşmasını yapmak üzere kürsüye davet etti.

Genel Başkan Akyüz kürsüye çıktıktan sonra salondakileri selamladıktan sonra şu konuşmayı yaptı:

"Değerli yönetim kurulum, yakın şubelerden gelen yönetici arkadaşlarım, temsilci arkadaşlarım ve sendikamızın değerli kadın üyeleri. Merkezimizde çalışan kadın çalışanlarımız. Salonunda bulunan değerli misafirlerimizi önce şahsım ve sendikam adına, sonra yönetim kurulum adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Evinize hoşgeldiniz.

Güzel bir program hazırlandı. Çok güzel konular konuşacağınıza, tartışacağınıza ve çözüm önerileri çıkaracağınıza, önümüzde bir takım hedefleri ortaya koyacağınıza inanıyorum.

Çok zor şartlarda bir araya geldik, bugüne kadar bölgelerde etkinlikler yaptık. Bu sene daha kapsamlı, daha güzel bir etkinlik yapmak istedik. Bu etkinliği yapmaktaki amacımız, kadın üyelerimizin kaynaşması, birbirini tanıması, merkezlerini ve sendikalarını tanıması. Bu yüzden bu hazırlığı çok değerli buluyorum. Bugün birbirinizle sohbetleriniz olacak, birbirinize önerileriniz olacak. Güzel bir 8 Mart geçireceğimize inanıyorum.

Dünya çok kötü koşullardan geçiyor. 2020 Mart ayında pandemi başladı biliyorsunuz. Evden çıkamдық, evlere hapsoldük. 2021 Rusya-Ukrayna savaşı dengeleri bozdu. Geçen sene niyetlendik, dünyanın en büyük deprem felaketlerinden biri ülkemizde yaşandı. Yaklaşık 13 milyon insanımızı etkileyen, 11 ilimizi kapsayan çok büyük bir felaket. Bütün bunlar olurken, bu sene de Gazze savaşı var. Dünyanın gözü önünde soy-

kırım yapılıyor, katliam yapılıyor. Çoluk çocuk, yaşlı kadın demeden katlediyorlar. Burada yaşanan bir insanlık sorunudur.

8 Mart, 100 küsür yıl öncesinden endüstriyel hayata geçişle başlayan ve yaşanan olumsuzluklar neticesinde ortaya çıkan bir kıvılcımı yakarak hareket etmeye çalışan kadınların eseri. İlk hak mücadelesini veren, yoğun şartlar altında çalıştığı, mobbinge uğradığı, birtakım eziyetlere, adaletsizliklere, ücret eşitsizliklerine maruz kaldığı için daha fazla ve uzun süreli çalıştığı için, endüstriyel hayatta buna ilk tepki koyan kadındır. Ondan sonra 8 Mart'lar doğmuştur.

Dünya, daha yeni yeni, 114 yıldır birlikte bu günü konuşuyor ve kutluyor. Aslında içinde dram var, eziyet var, ölüm var. İçinde mutluluk da var. Birleşerek, örgütlenerek mücadele verip ortaçağ zihniyetine ve sömürü düzenine başkaldırmıştır kadınlar. O yüzden bu gün çok değerlidir. Geçmişten alacağımız dersler, geçmişi irdeleyip, tarihini okuyup oradan çıkaracağımız sonuçlarla geleceğimize yön vermek ve yol çizmektir önemli olan. Bunu yapabilirsek başarılı oluruz.

2023 yılında Güney Kıbrıs'ta Retunsee'nin toplantısı vardı, bağlı olduğumuz kuruluşun. Rum kesimindeki sendikanın kuruluş tarihi bizden 15 yıl önce. Türk-İş Konfederasyonu'nun kuruluşu biliyorsunuz 1952, bizim sendikanın kuruluşu 1950. Dolayısıyla Türkiye aslında genç bir sendikal hareket içerisinde. Bu hareketin içerisinde bulunduğumuz zamandan beri tüzüğümüzde yazdığı üzere, asla ayırım yapmadan, din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı yapmadan, bölge ayrımı yapmadan, siyaset ayrımı yapmadan herkesi eşit görmüştür. Sendikanın değeri budur.

Sendikamızda kadınlar hiçbir zaman ayırt edilmemiştir, pozitif ayrımcılık uygulanmıştır. Hiçbir sözleşmemizde kadına ayrı bir ücret, farklı çalışma koşulları olmaz. Bütün sözleşmelerimizde, mobbingten tutun, kadın erkek eşitliğine kadar maddelerimiz var. Bir kadın, bir erkeğin yaptığı işi yapmayabilir, ona rağmen ücreti düşün asla kabul etmiyoruz, işte Petrol-İş bu.

0 yüzden Kadın Dergisi, sadece kadın çalışanlarımıza yönelik değil, erkek üyelerimizin aileleri de dahil, eline geçiren her insana

dokunacak. Yirmi birinci yılına giren bir kadın dergimiz var. Geçen sene yirminci yılını kutlayacaktık, deprem oldu. Orada en büyük başarı, Selgin hanımın da katkılarıyla, kesintisiz olarak yoluna devam etmesidir. Yirmi yılı bitirdik, yirmi birinci yılındayız. Kadın Dergisi'nin yirminci yılını kutluyorum, o dergi de herkes kendini bulur.

Sendikamızın bir başka başarısı da 8 Mart'ın tarihçesi. Yıllarca eksik anlatıldı, yanlış anlatıldı. Gerçeklere dayalı tarihçesini düzeltmiş, bu konuda kitap basmış bir sendikayız. İkinci baskısını yaptık. 8 Mart'ın doğru tarihçesini artık herkes biliyor.

0 yüzden, ayrımcılık yapmadan, kimseyi ötekileştirmeden, gözardı etmeden herkesi sendikal hareketin içerisine katmak istiyoruz. Sendika varsa işyerinde hayat vardır, sendika varsa kadına güvence vardır.

Kadın üye sayımızı, kadın temsilci sayımızı, kadın temsiliyetini arttırmamız lazım. İşletmelerde de kadın çalışanların sayısının artırılması lazım. Son dönemlerde bazı işletmeleri görüyoruz artık kadınları işe almaya başladılar.

Burada şu anda yeni örgütlenmiş işyerlerinden bir çok kadın arkadaşımız var. Örgütlenme mücadelesi verip başarılı olamadığımız yerler de var. Aylarca süren, Türkiye ve dünyaya mal olan mücadelelerimiz var. Bu konuda hepimize iş düşüyor. Birlikte mücadele edeceğiz, birlikte sınıfsal mücadelemizi ve kavgamızı vereceğiz. Görüyorum bazı işyerlerinde, bin kişinin bin beş yüz kişinin çalıştığı yerde kadın temsilcilerimiz var. Bu iş kolay değil. Evle, çevresiyle uğraşacak, işyerinde uğraşacak. Kolay değil, ama kadın temsilcilerimizin sayısı artarsa kolay hale getiririz diye düşünüyorum. Onun için, kadın üyelerimizin, kadın temsilcilerimizin, kadın temsiliyetinin var olmasını ve geliştirilmesini istiyoruz. Birçok arkadaşımız uzun yıllar temsilcilik yaptı, bazıları bir sefer yapıyor, ben uğraşamam bu işlerle diyor. Pes etmek yok arkadaşlar.

Bu ülkede demokrasinin ve Cumhuriyetin kıymetini bilmeden eğer biz ağılık sistemini, şıhlık sistemini, töre cinayetlerine sebep olan töreleri ortadan kaldırmadığımız sürece, demokrasiye insan haklarına ve Cumhuriyete sarılmadığımız sürece bu sorun hep yaşanacak. 0 yüzden kadın cinayetlerini lanetliyorum. İşimiz kolay değil.

8 Mart uluslararası mücadele ve dayanışma gününüzü kutluyorum. Bu dayanışmamızı, bu mücadelemizi büyütmemiz, geliştirmemiz lazım. Bu sendika sizin. Bu sendika hepimizin. Daha güzel günleri hep birlikte yapma ve yaşatma ümidiyle 8 Mart'ınızı kutluyorum, hepimize tekrar hoşgeldiniz diyorum."

Genel Başkan Süleyman Akyüz'ün konuşması, sık sık "Yaşasın 8 Mart, yaşasın Petrol-İş!" sloganları ve alkışlarla bölündü.

Etkinliğin ilk bölümünde, 8 Mart'ın doğru tarihçesinin anlatıldığı, tarihçede yer alan olaylara, tarih dönümlerine ve kadın öncülere yer verildiği "8 Mart'ın Tarihçesi: Geçmişten Günümüze Kadın Emelî Tarihine Kısa Bir Bakış" adlı sinevizyon gösterimi gerçekleştirildi.

Etkinliğin Petrol-İş'li kadınların konuşmasına ayrılan "Kadınız, Petrol-İş'liyiz, Söyleyecek Sözümüz Var" adlı bölümünde 11 şubemizden baştemsilci, temsilci ve üye Petrol-İş'li kadınlar, şubelerindeki kadın üyeler adına kürsüden konuşmalarını gerçekleştirdiler.

Etkinliğin öğleden önceki oturumu serbest kürsü konuşmalarıyla sürdü. Farklı şube ve işyerlerinden kadın üyelerimiz çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları ve mücadele deneyimlerini paylaştılar. Sendikadan beklenti ve taleplerini merkez yöneticilerine ilettiler. Oldukça verimli geçen etkinlikte kadın üyelerimiz sendika çatısı

altında kendilerini güvende hissettiklerini, işyeri temsilcilikleri ve şubeleri aracılığıyla karşılaştıkları sorunlara çözüm bulabildiklerini aktardılar. Ev ve çalışma hayatını birlikte yürütmenin zorluğuna da değinen kadınlar özellikle çocuk bakımı konusunda zorlandığını belirterek, kreşin asli bir ihtiyaç olduğunun altını çizdiler. Konuşmaların ardından, Genel Başkan Süleyman Akyüz, kürsüye gelerek Petrol-İş'li kadınların dile getirdiği taleplere ilişkin izlenecek yol ve yapılabilecekler konusunda bilgi verdi.

Öğle yemeği ve kahve arasının ardından Petrol-İş sendikasının tarihinde, hem ilk grev olması hem de kadınların öne çıktığı bir grev olması bakımından önem taşıyan Bereç grevinden günümüzün son grevlerinden, yine kadın talepleriyle ve kadın işçilerin direnişiyle adından söz ettiren Burda Bebek grevine kadarki süreçte sendikamızda kadınların öne çıktığı tüm grevleri hatırlara getiren "Bereç'ten Burda Bebek'e: Petrol-İş Direnişlerinde Kadınlar" başlıklı sinevizyon gösterimi paylaşıldı. Sinevizyon gösteriminde, sendikamızın 74 yıllık tarihinde adlarını tarihe yazdıran ve kadın işçilerin dirayetli tutumlarıyla, direnişteki

kararlılıklarıyla hatırlanan Bereç Pil Fabrikası Grevi (1964), Ataş Kafeterya Grevi (1969), Ataş temizlik İşçileri Grevi (1970), Pastör Kimya Grevi (1972), Pilma Tudor (1973), Tek İlaç Grevi (1973), Liba Laboratuvarı Grevi (1973), Squibb İlaç Grevi (1976), İlsan İlaç Grevi (1978), Malazlar Kibrit Grevi (1978), SSK İlaç Grevi (1980), Birleşik Alman İlaç (1985), Plastikap Grevi (1986), Doğu İlaç Grevi (1987), Deva İlaç Eylemleri (1988), Koruma Tarım İlaç Grevi (1988), Santa Farma İlaç Grevi (1991), SSK İlaç Toplu Vizite Eylemi (1991), Tibet Kimya Grevi (2005), Novamed Grevi (2007), Bericap Grevi (2011), Flormar/Yves Rocher Direnişi (2018), Coko-Werk Direnişi (2022), Pas South Direnişi (2022), Burda Bebek Direnişi (2023) gör-sellerine yer verildi.

Direnişlerin paylaşıldığı sinevizyon gösteriminin ardından, Petrol-İş Sendikası'nda son dönemde gerçekleştirilen Pas South ve Burda Bebek direnişlerinde başından sonuna kadar yer almış kadın işçiler deneyimlerini paylaştılar. Başarıların ve başarısızlıkların sorgulandığı bu bölümde, salondaki dinleyiciler de konuşmacıların direniş deneyimlerine ilişkin sorular sordular. Etkinlik saat 17.00'de sona erdi. ■

Şubelerimizden baştemsilci, temsilci ve üye Petrol-İş'li kadınlar kürsüden seslendi...

Kadınız, Petrol-İş'liyiz, Söyleyecek Sözümüz Var!

Genel merkezimizde düzenlenen 8 Mart etkinliğinin Petrol-İş'li kadınların konuşmasına ayrılan "Kadınız, Petrol-İş'liyiz, Söyleyecek Sözümüz Var!" başlıklı bölümünde on bir şubemizden baştemsilci, temsilci ve üye Petrol-İş'li kadınlar, şubelerindeki kadın üyeleri temsilen kürsüden konuşmalarını gerçekleştirdiler. Konuşmacılar, işkollarındaki ve bölgelerindeki kadın çalışanların taleplerini, dertlerini, beklentilerini dile getirdiler. Konuşmalarda çalışma yaşamında ve toplumda kadın olmanın, sendikalarda kadın olarak aktif çalışma yürütmenin zorluklarına da değinildi. Örgütlü olmanın, sendika çatısı altında bulunmanın kadın çalışanlar için ne kadar önemli olduğuna da vurgu yapıldı.

DİLEK KARABACAK

Gebze Şubesi, Teknokauçuk

Gebze Şubesi Kadın Komisyonu

"Çalıştığımız işyerlerinde kreşlerimiz yok, üretim baskısına ve mobbinge maruz kalıyoruz."

Değerli yöneticilerimiz, sevgili kadın işçi arkadaşlarımız,

Hepinizi Petrol-İş Gebze Şubesi Kadın Komisyonu adına 8 Mart coşkusuyla selamlıyorum. Ben Teknokauçuk fabrikasından Dilek Karabacak.

Sizlere fabrikamdaki ve Gebze şubesinin örgütlü olduğu fabrikalardan kadın işçi kardeşlerimizin selamını getirdim. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günümüz hepimize kutlu olsun.

Hepinizin bildiği gibi işçi sınıfı olarak zorlu bir dönemden geçiyoruz. Hayat pahalılığı ve enflasyon ücretlerimizin erimesine, geçim derdimizin büyümesine neden oluyor. Ağırlaşan çalışma koşulları, yasal haklarımızın bile yok sayılması, Erzincan İliç örneğinde olduğu gibi iş cinayetleri, işçi katliamları... Elbette kadın işçiler olarak, bunlara eklenen özgün sorunlarımız da var. Mesela çalıştığımız işyerlerinde kreşlerimiz yok, üretim baskısına ve mobbinge maruz kalıyoruz. Erkek işçilerle aynı işi hatta bazen daha ağır bir iş yapıyoruz. Fakat daha düşük ücret alabiliyoruz. Bütün bu sorunlar hepimizin canını yakıyor.

Hal böyleyken 8 Mart vesilesiyle, birlik olmamızın, bu sorunlara birlikte karşı durmamızın önemini hatırlamak, anlamak zorundayız. Bir işyerinde birlik olmazsak, aramıza ayrılık gayrılık sokarsak sorunlarımız çözülebilir mi? Üstelik bu sorunlara karşı tek bir işyerinde birleşmek yetmez. Tek bir sendikada birleşmek de yetmez. Sadece kadın işçilerle de olmaz. İster kadın ister erkek olalım, ister o fabrikada ister bu fabrikada çalışıyor olalım, ister o sektörde ister bu sektörde çalışalım, biz birlik olmak zorundayız. Petrol-İş'li kadın işçiler olarak bizler bu gerçeği görmek zorundayız.

Biz sendikalı işçiler, Petrol-İş üyesi işçiler olarak, kadın işçiler örgütlü olduğumuz için, şanslı sayılırız. Ama Türkiye'deki ve dünyadaki gerçeklerin de farkındayız. Artan şiddetin, baskıların, sorunların farkındayız. Başımızı ne yana çevirsek yüreğimizde derin yaralar açan gelişmelerle karşılaşılıyor. Zalim İsrail devleti, Gazze'de toprağı anaların, çocukların gözyaşıyla suluyor. Dünyanın gözü önünde bir katliam yapılıyor orada. Bazı ülkelerde işçiler, İsrail için üretim yapmıyor, İsrail'e giden gemileri yüklemeyi reddediyor. Biz de örgütlü olursak bu katliama tepkimizi daha fazla gösterebiliriz mesela. Örgütlü olmak çok önemli.

8 saatlik işgünü mücadelesiyle, eşit işe eşit ücret mücadelesiyle özdeşleşen 8 Mart günü de işçilerin uluslararası birlik ve dayanışması sayesinde doğmadı mı zaten?

Bu bilinçle bizler kadın işçilerin, özellikle Petrol-İş üyesi kadın işçilerin inisiyatif almasını, örgütümüzü, sendikamızı güçlendirmek için çaba harcamasını çok önemsiyoruz. Bu konudaki destekleri için Gebze Şubemizin yöneticilerine, Genel Merkez yöneticilerine ayrı ayrı teşekkür ediyoruz. Bu destek sayesinde Petrol-İş Gebze Şubesi Kadın Komisyonu olarak önümüzdeki dönemde, kadın işçilerin sorunlarının çözümünü yolunda çabalarımızı arttıracacağız. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününün anlamından ilham almaya devam edeceğiz. Birliğimizi, beraberliğimizi güçlendirmeye devam edeceğiz.

Bu duygularla hepimizi komisyonumuz adına yeneden saygıyla selamlıyorum. 8 Mart'ınızı tekrar kutluyorum. Yaşasın 8 Mart, Yaşasın Petrol-İş, Yaşasın Örgütlü Mücadelemiz!

HALE KAYMAK

Aliğa Şubesi, Tüpraş İşyeri Temsilcisi

"Sesimizi duyurabilmek için daha çok mücadele etmeliyiz"

Sayın Genel Başkanım, Merkez Yöneticilerim, genel merkez ve şube çalışanları, her şubeden buraya gelen mücadele arkadaşlarım. ABD'nin New York kentinde bir dokuma fabrikasında daha iyi koşullarda çalışmak adına başlattıkları eylemler 8 Mart'ı şekillendirmiş, emekçi kadınların hak talepleri ve mücadelesi bizlere büyük bir miras olmuştur. Günümüze baktığımızda maalesef kadınların iş hayatında, sosyal hayatta, aile içinde hala şiddete, hak eşitsizliğine maruz kaldığını görüyoruz, duyuyoruz. Maalesef sadece 8 Mart dünya emekçi kadınlar gününde ve 25 Kasım kadına yönelik şiddete karşı uluslararası mücadele gününde hatırlanıyoruz. Bu günlerde sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlar, bir şeyleri değiştirmek için yeterli değil. ILO'nun 190 sayılı sözleşmesi, çalışma yaşamında şiddet ve tacize ilişkin ilk uluslara-

rası anlaşmadır. Şiddet ve tacizden arındırılmış çalışma hakkı tanıyan bu sözleşmenin ülkemiz tarafından imzalanması büyük önem arz ediyor.

Türkiye'nin en köklü, en güçlü sendikası olan Petrol-İş'in bu konuda verdiği emekler azımsanmayacak seviyededir. Sesimizi duyurabilmek için daha çok mücadele etmemiz gerekiyor. Her şubede kadın komisyonlarının kurulması ve aktif olarak sahalarda mücadele vermemiz kaçınılmaz olmuştur. İmrenerek takip ettiğimiz Gebze şubesi kadın komisyonuna selam olsun.

Kadın Dergisi'nin yirminci yılını tekrar kutluyor, sözlerimi bitirirken Adnan Yücel'in de söylediği gibi, "*bugünlerden geriye, bir yarına gidenler kalır, bir de yarın için direnenler. Bitmedi, daha sürüyor, ve sürecek o kavga, yeryüzü aşkın yüzü oluncaya dek.*"

GÜLAY SERİNKAYA

İstanbul 2 No'lu Şube, Mefar Baştemsilcisi

"Kadın her zaman her yerde rol almış ve başarılı olmuştur."

Değerli başkanlarım, değerli arkadaşlarım hepimize merhaba. Öncelikle bu anlamlı etkinliğe hoş geldiniz.

Bu önemli günü hatırlayan şubemize, sendikamıza, Petrol-İş'e teşekkür ediyorum. 8 Mart, dünyada kadın direnişinin, mücadelenin simgesi olarak tarihe geçmiştir.

Kadınlarımız toplumun her alanında, ekonomik olsun, iş hayatında, aile hayatında her zaman rol almış ve başarılı olmuştur.

Kadın toplumun yarısı demektir, kadın emek demektir. 8 Mart dünya kadınlar gününüz kutlu olsun.

HAVVA YAMAN

Düzce Şubesi, Standart Profil

"Sendikalı olmak bir ayrıcalıktır."

Merhaba Petrol-İş'in güçlü kadınları demek istiyorum. Ben Havva Yaman. Sendikamızın Düzce şubesine bağlı Standart Profil işyerinde 12 yıldır çalışmaktayım.

Düzce şube başkanımız, yöneticilerimiz ve üye arkadaşlarımızın selamlarını getirdim. Petrol-İş sendikasına üye olmaktan onur ve gurur duyuyoruz. Sendikamıza, kadın-erkek eşitliğine önem veren ve bu kurumun her kademesinde seçim yapan, demokrasi şöleni yaşatan sendikamıza, yöneticilerimize teşekkür ediyoruz.

Bizler de şubemize ve temsilcilerimize destek vererek onların aldığı kararlara saygı duyuyor ve birlikte mücadele ediyoruz. Sendikalı olmak bir ayrıcalıktır. Özellikle kadın çalışanlarımızın Burda Bebek işyerindeki mücadelede gösterdikleri gibi, sendikalı olmak için dirençli bir mücadeleye içine girmelerini arzu ediyoruz.

8 Mart dünya kadınlar gününün önemini yaşatmak için bizi biraraya getiren yöneticilerimize, Düzce şube başkanımıza teşekkür ediyoruz. Hepimizin 8 Mart dünya kadınlar günü kutlu olsun.

GÖZDE DURSUN

İzmir Şubesi, TPI AŞ Menemen

"Birçok yerde kadınlar hâlâ eşit haklardan yoksun, cinsiyet ayrımcılığıyla karşı karşıya."

Sayın genel başkanım, sayın merkez yöneticilerim ve çok değerli emekçi arkadaşlarım. 8 Mart dünya emekçi kadınlar günü etkinliğine hepiniz hoş geldiniz.

Bugün burada, 8 Mart dünya kadınlar gününü kutlamak ve kadınların toplumdaki önemine odaklanmak için bir araya geldik. Kadınların toplumdaki rolü ve katkıları her zaman değerlidir. Bu gün, kadınların sadece anneler, eşler veya kızkardeşler olmanın ötesinde toplumun her alanında başarılı ve etkili liderler olmasını kutluyoruz.

Kadınlar iş dünyasında, bilimde, sanatta ve siyasette önemli roller üstleniyor, toplumumuzu daha iyi bir yer haline getirmek için katkılarda bulunuyorlar. Ancak birçok yerde ve hala kadınlar eşit haklardan yoksun, cinsiyet ayrımcılığıyla karşı karşıya kalıyorlar. Bu nedenle 8 Mart gibi günler, sadece kadınları kutlamakla kalınmıyor.

Aynı zamanda eşitlik ve adalet için mücadele etmeye çağrı yapıyor. Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitlik sadece bir hedef değil, aynı zamanda bir gerekliliktir. Toplumumuzun, sadece kadınlarımızın potansiyeli tam olarak değerlendirildiği zaman gerçekten adil ve ileri bir toplum olabileceğine inanıyorum.

Bugün kadınların gücünü, cesaretini ve kararlılığını kutlarken, onların hakları için mücadele etmeye devam etmeliyiz. Sadece bugün değil, her gün kadınların sesini duymalı, hakları için mücadele etmeli, onların yanında olmalıyız. Sonuç olarak 8 Mart dünya kadınlar günü, kadınların geçmişteki başarılarını kutlamak ve gelecekteki eşitlik mücadelesine odaklanmak için bir fırsattır.

Hep birlikte daha adil ve eşit ve daha güçlü bir toplum için çalışmaya devam edelim. Sendikamıza bu etkinlik için İzmir şube adına teşekkür ederim.

FATMA DAĞLI

Kocaeli Şubesi, Tüpraş İzmit Rafineri Md.

"Yapamazsın denileni yapıyoruz, yapmaya da devam edeceğiz. Biz artık varız."

Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Bugün bizim bir şekilde anmamıza sebep olan 129 kadına ve kadınlarımızı en değerli yere getiren Ata'mıza da selam olsun. Toplumumuz maalesef çok oluruyla yol alabileceğimiz bir toplum değil. Ama görüyoruz ki, biz de geçmişteki ailelerimizin yaşadığı dönemde yaşamıyoruz. Mesela anneannem köyünden çıkmazken, annem şu an yaşadığı hayattan çıkmazken, biz okuyoruz.

Ablamla aramızda 10 yaş var, ablam üniversiteye gideceği zaman sanırım sülalenin ikinci okuyacak insanıydı. Amcalarım dahil herkes "kadın, kız okur mu, sizden uzakta olacak, ne yapacağını bilmiyor musunuz" dedikleri noktada babam "ekmeğini siz vermiyorsunuz, aşını siz vermiyorsunuz, benim çocuğum okuyacak" dedi ve ablam gitti, bizim ailemiz okumaya başladı.

Kadın güçlendi, güçleniyor. Dün bir video izledim, videoda bir kadın üniversite okuyor, ama annesi vefat ettiği ve altı yaşındaki kardeşine bakmak zorunda olduğu için üniversiteden ayrılıyor. Sonra tır şoförlüğü ehliyeti alıyor. Diyor ki, "ben o kadar çok firmanın kapısını aşındırdım ki, kimse beni işe

almadı". Ama sonralarda bir işe giriyor. "Şu anda çalışıyorum" diyor. "Kapısını aşındırdığım bütün firmalar şimdi benim peşimde" diyor. Kadın bu şekilde güçlenebiliyor.

Benim çalıştığım rafineride sahada çalışan operatörlerin hepsi erkekti. Saha kısmında, üretim kısmında hiç kadın yoktu. Revirde var, Arge'de var, laboratuvarında, bakımda vardı. Ama şu an yeni bir uygulamayla kadınlarımız sahaya da gitmeye başladı. Benim kendimce küçük bir başarı hikayem var, paylaşmak istiyorum. Yaklaşık beş yıl önce, boşanma kararı almıştık, benim ailem, babam, annem, yakınım, avukatım, ikiz çocuklarım, "hayatını nasıl sürdüreceksin, çok zor değil mi, yapamazsın, geri dönersin" demişti. Kayınvalidem şöyle demişti: "Gitsin ya, bırakın boşverin, paşa paşa dönecek" demişti. Ben bugün beş yıldır, evimi de kurdum, arabamı da aldım, hayatıma da beş yıldır bu şekilde devam ediyorum. "Yapamazsın" denileni yapıyoruz. Elinin hamuruyla erkek işine karışma denilen her şeyi yapıyoruz, yapmaya da devam edeceğiz. Biz artık varız. Emekçi kadınlarınızı kutluyorum, var olun arkadaşlar en iyi halinizle var olun."

ARZU KÖTEN

Trakya Şubesi, Pas South

"8 Mart Dünya Kadınlar Gününüz kutlu olsun."

Merhabalar, hepiniz hoş geldiniz. Öncelikle Trakya şube olarak başkanımıza çok teşekkür ediyorum. Petrol-İş olarak yanımızdan hiçbir zaman ayrılmayan yöneticilerimize, bizimle beraber direnişimizde

yanımızda olan başkanımız Mehmet Kaya'ya çok teşekkür ediyorum. Burada olmak güzel bir duygu. Çok uzatmayacağım. 8 Mart dünya kadınlar gününüz kutlu olsun. Hepinize teşekkür ediyorum.

SİBEL SALAN
İstanbul 1 No'lu Şube
Polimer İşyeri Temsilcisi

"Özgürlüğünüzü kimsenin eline bırakmayın."

Merhaba, ilk defa böyle kalabalık bir yerde sesleneceğim. Yanlışlarım olursa, dil sürçmelerim olursa şimdiden özür diliyorum. Başkanım, genel merkez yöneticilerim, temsilci arkadaşlarım, çalışma arkadaşlarım, hoşgeldiniz. 8 Mart'ınızı kutluyorum.

Çok zor bir süreç kadınlar için. Sadece Türkiye'de değil, dünya genelinde kadınlar için zor bir dönem. Her konuda suçlananlar da kadınlar. Örnekler vermek istiyorum, çok fazla örnek var bu konuda. 30 senedir çalışıyorum, sigortalı, sigortasız, sendikalı, sendikasız çok yerde çalıştım, çok fazla hakkım yendi.

Sendikalı olmanın ne kadar güçlü, kuvvetli hissettirdiğini size anlatmak istiyorum. Çünkü ben temsilci olana kadar sendikanın bu kadar arka-

mızda durabilen, bize sahip çıkabilen bir kurum olabileceğini düşünmemiştim. Şube başkanlarımıza da teşekkürler, çok destek oldular bize, kadın olduğumuz için. Çünkü benim fabrikamda 2700 erkek, 24 kadın vardı. Kadın arkadaşlara da teşekkür ederim, buradan temsilci seçilme döneminde yaşadıklarım, sürekli aşağılanmak, "kek poğaça mı yapacaksın", "temizlik mi yapacaksın", "sen orada ne işe yararsın" gibi...

Şu an onu söyleyenlerin hepsi tarih oldular. Kadın isteres yapar arkadaşlar. Bunu hiçbir zaman unutmamak gerekiyor. Kesinlikle korkmayın, arkadaşım gibi ben de eşimden ayrıldım. Kesinlikle korkmayı, ben ne yapacağım, o ne olacak, bu ne yapılacak... Özgürlüğümüzü yaşamak istiyoruz. Yapamazsın dedikleri ne varsa da yapıyoruz. Özgürlüğünüzü kimsenin eline bırakmayın.

FATMA YAVAŞ
Bursa Şubesi, Faurecia Polifleks

"İyi ki kadınıym, iyi ki anneyim, iyi ki sendikalıyım."

Sayın genel başkanım, merkez yöneticileri, çok değerli merkez çalışanlarımız, ve siz çok sevgili kadın emekçi arkadaşlarım. Hepinizi Bursa'nın emekçileri adına saygıyla selamlıyorum. Şimdiye kadar konuşan kadın arkadaşlarım düşüncelerini çok güzel şekilde takdim ettiler. Ben Fat-

ma Yavaş. 2012 yılında Faurecia'da çalışmaya başladım ve o günden beri mavi şapkalı, yani Petrol-İş'liyim. İyi ki kadınıym, iyi ki anneyim, iyi ki sendikalıyım. Yaşasın örgütlü mücadelemiz. Hepinizin 8 Mart dünya kadınlar günü kutlu olsun. Teşekkür ederim.

ESRA GEDİZ ÇEKMEGÜL

Bandırma Şubesi, Hidrojen Peroksit AŞ

"Biz değerliyiz, kıymetliyiz, her şey kadının eseridir."

Bu etkinlik için kendi adıma, diğer çalışma arkadaşlarım adına çok teşekkür ediyorum. Öğrendiğimizde çok şaşırık. Genel müdürümüz de aynı şekilde ve diğer beyaz yakalı arkadaşlarımız da... Hatta "hmmmm" filan yaptılar. Kesinlikle bu bir ayrıcalıktır sendikalı olmak gerçekten. Çok kısa süre önce, üç gün önce sözleşmemiz yenilendi. Gerçekten sizlere ayrıyeten çok teşekkür ediyorum. Hepiniz hoş geldiniz, karşımızda da Atatürk duruyor. Biz değerliyiz, biz kıymetliyiz, olmuş her şey kadının eseridir. Çok heyecanlıyım, 1 Mayıs doğumluyum, işçiyim. Biz de 75 erkek personel içinde altı kadın çalışanın

ve yalnızca ikimiz sendikaliyiz. İlk giren sendikalı kadın olarak kendimle gurur duyuyorum her zaman. Hiçbir zaman bırakmadım. Güvendim, inandım, hep arkasındaydım. Yöneticilere de gerçekten teşekkür ediyorum. Sözleşmem güzel oldu, ben ve çalışan personel arkadaşlarım adına çok teşekkür ediyorum. Hepinizi sevgiyle kucaklıyorum, tüm kadın kardeşlerim, hemcinslerim hepimize gerçekten çok seviyorum. İnanın dünya çok güzel ve yaşamaya değer. Gerçekten her şey çok güzel olacak. Sadece inanın, hiçbir zaman umudunuzu kaybetmeyin.

MERYEM YAVUZ

Ankara Şubesi, MKE Barutsan

“Güvenli bir ortamda çalışabiliyorsak, huzurluysak, bizi düşünen birileri olduğu için”

Değerli başkanlarım, değerli işçi kadın arkadaşlarım. Hepinizi 8 Mart emekçi kadınlar günü dolayısıyla sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Ben, Ankara şubesine bağlı olan Elmadağ Makine Kimya Barutsan ve Roket patlayıcı fabrikasından katılıyorum. İsmim Meryem Yavuz. On aydır hem Petrol-İş, hem bu firmada bulunuyorum.

Konuşmaya başlamadan önce, herkesin iş güvenliği ve sağlığı kurallarına uyararak çalışmasını diliyorum. Bundan 8 ay önceki görevinde şehit düşen beş arkadaşımın başta annelerinin dünya emekçi kadınlar gününü kutlarım. Rahmetle anıyoruz. Bugün 8 Mart dünya kadınlar gününü kutlamanın gururunu yaşıyoruz.

Bu özel gün, kadınların tarih boyunca gösterdiği mücadele ve kazanımları onurlandırıyor. Petrol-İş Sendikası olarak sektörümüzdeki kadınların değerli katkılarını takdir ediyoruz. Sizler, sektörümüzün başarısında önemli bir rol oynuyorsunuz. Bundan önceki çalışma hayatımızda zorluklar çektik, emeğimizin karşılığını alamadık. Petrol-İş, emek verdiğimiz zamana karşılık hakkımızı verdi. Güvenli bir ortamda çalışabiliyorsak, huzurluysak, bizi düşünen birileri olduğu için.

Sendikacılarımızın çalıştığımız ortamları gezerek bize daha güvenilir, kolaylaştırıcı bir ortam yaratırlar. Bize yönelik sosyal faaliyetlerle kendimizi değerli hissettirirler.

Bugün de bizi değerli hissettirmek için hepimizi bir araya getirdiler. Bunun için ayrıca teşekkürlerimizi iletirim. Buraya gelerek Makine Kimya’da çalışan kadınlar adına çok gururlandık, onurlandık.

Bu yeni çalışma hayatında Petrol-İş’in bir çok faydasını gördük. Daha önceki işyerlerimde hakkımı alamazken, izin bile alamazken, sendikamız bizi olanaklarıyla mutlu etti.

Her anneler gününde, her kadınlar gününde, her bayramda bizleri düşünüp güzel hediyeleriyle mutlu ettiler. Petrol-İş’te hem güvendeyim, hem de kadını. Çünkü biliyorum ki, beni savunacak, arkamda duracak bir sendikam var.

Hepinizi selamlıyorum. 8 Mart dünya emekçi kadınlar gününüzü kutluyor, çalışma hayatınızda başarılar diliyorum. Kadın, yaşam, özgürlük diyorum. Sizi seviyorum. Şube temsilcilerimizin arasında kadın adayları da görmek istiyoruz.

MACİDE KAPLANBABA

Düzce Şubesi, Standart Profil

İşitme engelli kadın üyemiz Macide Kaplanbaba, işaret diliyle katılımcıların dünya kadınlar gününü kutladı. Salonda bulunanlara işaret dilinde alkışlamayı gösteren Macide Kaplanbaba, herkese duygulu anlar yaşattı.

Serbest kürsü bölümünde mikrofonumuzu
salondaki kadın üyelerimize uzattık

Serbest Kürsü: Mikrofon Petrol-İş'li Kadınlarda

İŞILAY ALCA

Aliğa Şubesi, Star Rafinerisi

"Birbirimize bakarak daha da güçleniyoruz."

"Herkes merhaba, Aliğa'dan geliyorum. 19 yaşında işe girdim, 25 sene Tüpraş İzmir rafinerisinde çalıştım. Sonra Star rafinerisine geçtim, altı yıldır da orada çalışıyorum. Tüpraş İzmir rafinerisine önce üç ay müteahhit elemanı olarak girdim. O süreçte çok zor zamanlar yaşadık. Hiçbir hakkımız yoktu. Hep bir iş kaybımız vardı. Sonrasında altı aylık müteahhite geçirdiler. O zaman da korkuyorduk, 19 yaşında gencecik insanlardık, iş kaygısı, normal çalışanın üç dört katı çalışıyorduk. Sonra geçici işçi olarak çalıştık. O zaman da 11 ay çalışıp bir ay evde oturuyorduk. "Acaba bizi tekrar işe çağıracaklar mı"

kaygısı vardı bu sefer de. Sonrasında sendikali olalım dedik. Ama o süreç de çok zor oldu. Çünkü bizi çok tehdit ettiler. İnsan kaynaklarından "istifa et, yoksa işten çıkartırız" diye tehditler aldık. Sonra sendikali olduk, sendikali olduğumuzda kendimi çok değerli hissettim, arkadaşlarım da öyle. Uzun yıllar güzel bir şekilde yaşadık, sonrasında evlendim. Bir gün, iki küçük çocuğumla, eşimin ölüm haberini aldım. "Ben ne yapacağım şimdi, iki kız çocuğum var." Etrafımda o kadar çok insan vardı, hiç kimse kalmadı. Kendime "İşilay sen bir annesin, dik durman gerekiyor" dedim. Ve dik durdum. Dedim ki "iki işte çalıştım, gerekirse üç işte de çalışırım, ama kimseye boyun eğmem." Şu anda etrafımızdan giden insanlar teker teker gelmeye başladı. Ama biz anneler, biz kadınlar, artık neyin ne olduğunu biliyoruz. Çünkü biz Atatürk'ün çocuklarıyız, Atatürk'ün kadınlarıyız, dimdik durmamız gerektiğini biliyoruz. O yüzden, sendikali olmak ayrıcalıktır, anne olmak bambaşka bir ayrıcalıktır. Hem anne olup hem de çalışmak çok çok ayrıcalıktır. Benim iki kızım var. Biri burada İstanbul'da okuyor. O yüzden kendine güvenen, hiçbir erkeğe bağımlı kalmadan kendi başına her yere, karanlıkta, gecede, her ortama tek başına gidebilmeyi öğretmemiz gerekiyor, öğrettiğimize ben inanıyorum. Başkanlara şöyle bir ricam var. Biz Star rafinerisindeyiz, altı sendikali kadın olarak çalışıyoruz. Arkadaşlarımız daha gençler. Onlar için bir emzirme odamız yok, bir istirahat oda-

mız yok. Laboratuvarında kimyasalların içinde çalıştığımız için hamile kadınlar olduğunda ne yapılması gerektiğini bilmiyoruz, gereken bir durum oluşmadı şu anda. Yeni bir işyeri olduğu için bazı şeylerin oturması gerekiyor. Bu konuda başkanımızdan yardım bekliyoruz kızlarımız için. İlk defa böyle bir etkinliğe katılıyorum, iyi ki de katılmışım. Bence bu etkinliklerin, bu toplantıların çok sık olması gerekiyor. Çünkü biz birbirimize bakarak daha da güçleniyoruz. Herkesi çok seviyorum. Teşekkür ederim."

CANAN UZUN

Kocaeli Şubesi, Tüpraş İzmit Rafineri Müd.

"Yapamazsın, edemezsin denilen her şeyin üstesinden geldik."

"Öncelikle hepinize merhaba. Böyle bir organizasyonda yer aldığım keyif aldım, mutlu oldum. İzmit şubeden geliyorum. İsmim Canan, hemşire derler bana işyerinde. Çalıştığım Tüpraş rafinerisinde acil müdahale birimindeyim. On dört yıl öncesinde farklı yerlerde çalıştım. Sektör olarak sağlık çalışanı olduğum için duymak istediğiniz şeyler olabilir diye düşündüm. Sendikali olmanın farklılığını inanın Petrol-İş Sendikası'na üye olduğum ilk gün beri çok fazla hissettim. Sağlık çalışanı olarak özellikle Tüpraş'ta çalıştığım süreden beri çok fazla hissediyorum. Aynı zamanda tüm kadınlarla ortak olarak yaşadığım hayat zorlukları oldu. Üç oğlum var. Ben de onları Tüp-

İŞILAY ALCA

Cinsiyet ayrımcılığına karşı, kadınlar sendikalara!

CANAN UZUN

raş'a girdiğim, sağlık çalışanı olarak çalıştığım dönemde yalnız bir kadın olarak yetiştirdim. Şu anda yalnız değilim, fakat kadın olmak gerçekten çok zor.

Bize "yapamazsın, edemezsin, kadınsın" denilen her şeyin üstesinden geldik. Bunların canlı bir örneği olduğumu düşünüyorum. Karadeniz kadınıym bu arada, o yüzden kusura bakmayın övünmek gibi olmasın ama bizde de şöyle bir şey vardır: Oynadığımız oyunlara bile karışabiliyorduk. Sen kız çocuğusun, bebekle oyna, arabayla oynama diye. Biz de maalesef aykırı davrandık. Aykırı olmayı seviyoruz. Kadınlar olarak gücümüzü gerçekten göstereceğimiz daha güzel zamanlar diliyorum."

FERİDE BOZDAĞLI

İzmir Şubesi, Form Ambalaj

"Biz güçlüyüz aslında, sadece gücümüzün farkında değiliz."

"Merhaba, İzmir Form'dan katılıyorum. İsmim Feride Bozdağlı. Ben kısaca şöyle söyleyeceğim. Önce kendimden bahsetmek istiyorum. Olmayacak şeyin olabileceğine inanın önce. Ben muhafazakar bir aileden geliyorum. Çalıştığım fabrika erkek ağırlıklı. Bana kendi ailem bile inanmazken, erkek kardeşim bile "sen erkeklerin içinde ne yapacaksın" derken, ailede çalışan tek kadın benim, başka kadın yok. Bununla da gurur duyuyorum. İlk fabrikaya gittiğim

zaman, eğitimdeyken, sendikali arkadaşlarım geldiler. Ben çok merak ettim, bu sendika nedir, çünkü hiç iş hayatım olmadığı için, sendikanın iş hayatının ne olduğunu bilmeyen bir kadındım. Ama içeriye tabiri caizse üç tane aslan gibi arkadaş geldi, "biz sendikaliyiz" dedi, "üye olmak ister misiniz" diye sordu. Biz çoğunluğumuz 85 kişi olarak girdik, şu anda kendi devremden otuz kadın var. Biz güçlüyüz aslında, sadece gücümüzün farkında değiliz, bazılarımız. Aile gelenekleri, görenekleri evet çok önemli. Aile olmak çok önemli. Ama gücümüz de çok önemli. Bence biz hepimiz güçlüyüz. Özellikle benim gibi muhafazakar ailelerden gelen kızların daha da güçlü olmasını istiyorum. Ben iki kız çocuk annesiyim, bir kızım üniversitede. Sadece ailemden, çevremden gelen haksızlıklara karşı kızımın hukuk okumasını çok istiyordum. Ve çok şükür kazandı. İkinci sınıf öğrencisi. Anne olarak kızlarımızın güçlü olmasını sağlamak zorundayız. Kızlarımızı ezen, sömüren, özellikle erkek şiddetine başkaldırıyoruz. Hiçbir erkeğin bir kadının üstünde egemenliği olamaz. Olmaması gerekiyor, çünkü biz varız. Hiçbir erkek bir canlıyı doğuramazken biz bir canlı dünyaya getirme kapasitesindeyiz. Herkes kendi gücünün farkına varmalı bence kadın olarak. Evet önemliyiz, hem de çok çok önemliyiz. Şunu da söyleyeyim, inanın erkeklerle evet ilk başta ben bile kendimi yadırgadım, ne yalan söyleyeyim. Ben ne yapacağım bu erkeklerin içinde. Ama iş arkadaşlarım, ekibim, sendikam, sendika yöneticilerim, özellikle sahada çalışmalarını çok fazla. Ve her geldiklerinde güvende olduğumu hissediyorum. "Bir ihtiyacın var mı, bir sorunun var mı" diye soruyorlar. Bu beni çok mutlu ediyor. O sendikanın orada var oluşu, yazısı bile huzur veriyor bana. Sendikamı da çok seviyorum, fabrikamı da çok seviyorum, ve işimi. Önce kendimi, sonra çocuklarımı, sonra bütün kadınları seviyorum. Ben çok girişkenim aslında, çok konuşurum ama sadece şunu söylemek istiyorum, biz var olduğumuz süreçte çocuklarımız var olacak. Evet erkekler

de çok önemli, ama öncelik kızlarımız. Bütün anneler, evet yoruluyoruz, bir erkek kadar gücümüz belki çok fazla yok, ama beyin gücümüz çok fazla. Bu gün için de sendikama, yöneticilerime ve emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Sadece 8 Mart'ta hatırlanmak değil, tüm günlerde hatırlanmak üzere, teşekkür ediyorum."

AYNUR FIRAT YOLDAŞ

Trakya Şubesi, TPAO Bölge Müd.

"Ofiste çalışmam geçinmeme engel olmamalı."

"Herkes merhaba. Hepinizin kadınlar günü kutlu olsun. Bütün kadın arkadaşların söylediği gibi, evet kadınız, evet çok güçlüyüz, evet her sektörde istediğimiz zaman her şeyin en iyisini yapabiliriz. Ama biz en iyisini yapmak adına değil geçimimiz için çalışıyoruz. Türkiye Petrolleri bir kamu kurumu. Fakat bir kamu kurumunda ben ne yazık ki geçim sıkıntısı yaşıyorum. Çünkü önceliğimiz her zaman sahaya göre oluyor. Sahadaki çalışanlarımıza vardiya primleri, yol vs. oluyor. Tabii ki sahada çalışmak kesinlikle ve kesinlikle çok zor. Aldıkları her kuruşu sonuna kadar hak ediyorlar. Bunda hemfikiriz. Ama benim ofis çalışanı olmam, muhasebede bulunmam, tabii ki istesem bile sahaya çıkışıma engel. Benim sekiz yaşında bir oğlum var. İkinci sınıfa

FERİDE BOZDAĞLI

gidiyor. Kesinlikle özele göndermek gibi bir düşüncem yok. Devlet okuluna kayıt ettirdim. Bakıcı bulamadım, çünkü çocuğum iki buçukta okuldan çıkacak. Ben mecburen özele vermek zorunda kaldım. Ve şu an ofiste olunca çıplak ücret üzerinden maaş alıyorum. Ne yazık ki geçim sıkıntısı yaşıyoruz. Ücret düzenlemelerinde bu konuya da ayrıca yer verilmesini talep ediyorum. İstesem de sahada çalışmam, muhasebeciyim ben, işim fatura. Petrol kuyusuna gidememem, benim geçimime engel olmamalı. Sendikamızdan, özellikle sözleşme dönemlerinde, yönetim kurulu toplantılarında ofis çalışanları için ayrıca parantez açılmasını istiyorum. Teşekkür ediyorum.”

HASRET KOZAN

Gebze Şubesi, Plascam

"8 Mart sadece armağan değil, bir mücadele günü."

"Herkes merhaba, sıcak mesajlarınız, söylemleriniz çok güzel. Birlikte güçlüyüz. Kadın mücadelecilerin öncülerini de anmak istiyorum. Klara Zetkin ve Rosa Lüksemburg öncülüğünde 8 Mart dünya emekçi kadınlar günü ortaya çıktı. Bu bizim için sadece bir armağan değil, bir mücadele günü. Hâlâ kadın cinayetleri, şiddet, istismar, mobbinge maruz kalıyoruz ve bunlar için örgütlü işyerlerinde ve örgütsüz

işyerlerinde de örgütsüz işyerlerinde de mücadele etmeliyiz. Gebze'den geliyorum, Plascam işçisiyim, iki buçuk yıldır çalışıyorum. İşe girdiğimden beri deprem olsun, sıkıntılar olsun, hem şubemizde hem genel merkezde bir etkinlik gerçekleştirilemedi. Bugün kadın komisyonlarımızın her işyeri merkezi üzerinden düzenlenmesine ihtiyaç var. Çünkü çalışma yaşamında kadınların sayısı gittikçe artıyor. Aynı zamanda kadın temsiliyet sayımızın artması da gerçekten çok önemli. Sadece şubede olması yeterli değil, fabrika fabrika baz alarak çözümlenmesine ihtiyaç var. Plascam'da 120 işçi var, fabrikalarda kreşe ihtiyacı daha da artıyor. Ben iki buçuk yıldır fabrikada çalışıyorum. Ne yazık ki şöyle bir şeye tanık oldum: Toplu sözleşme sürecimizde çoğunluk erkek arkadaşlarımızda oluyor, kadın işçiler olarak 4-12 vardiyamızda çalışanlar şube etkinliğimize gidemeyecek. Çoğunluğun kadın işçiler olduğu bir fabrikada ücretli izin olması gerektiğini düşünüyorum. Biz ücretli izni sadece kadın işçiler olarak talep etmenin yanısıra, aynı zamanda fabrikalarda kadın emeği üzerinden erkek işçilere eğitimlerin verilmesi, bu konuda kurltaylorların yapılması, kadınların fabrika fabrika yaşamış olduğu sorunları yerinde çözmek için yanyana gelmeye ihtiyaç var. Benim gözlemim, sadece 8 Mart'ta değil, önümüzdeki yıl belki her ay düzenli olarak olması gerektiğini düşünüyorum. Bir kadın dergimiz var, kadın dergimizin okunup okunmadığı soruldu. Kadın dergimiz sendika odamıza geliyor, ama kadınlara ulaşmıyor. Sadece sendika odasında olduğunu biliyoruz. Bunun için belki her ay Kadın Dergisi'nin çeşitli sayfaların en azından okunması gerektiğini düşünüyorum. Böylelikle kadın işçi arkadaşlarımız da dergiye çeşitli yazıları, yaşamış oldukları sorunları paylaşırlarsa daha iyi bir iletişim sağlanabileceğini düşünüyorum. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim, yaşasın dünya emekçi kadınlar günümüz. Teşekkürler."

HAVVA YAMAN

Düzce Şubesi, Standart Profil

"İki çocuğumun kreş parası maaşımı geçmişti."

"Kreşten bahsetti arkadaşlar. Hemen bu konuda bir şey söylemek istiyorum. İki çocuk annesiyim, kayınvalidem bakıyor çocuklarıma. Ama rahatsız oluyorlar, yaşlılar, hastaneye gitmeleri gerekiyor, bakamadıkları durumlar oluyor. Kreşe vermemiz gerekiyor çocuklarımızı. Devlet kreşleri, bizim çalışma saatlerimize inanın hiçbir şekilde uyumuyor. 8-10 çalışıyoruz, Cumartesileri çalışıyoruz. Devlet kreşleri maalesef Cumartesi günü çalışmıyor. Özel kreşe vermem gerekti. İnanın iki çocuğum parası maaşımın çok çok üstünde çıktı. Sendikamız geçen sene bir anlaşma yaptı fabrikamızla. O kadar güzel bir anlaşma yaptı ki, Düzce şubesi olarak, şu an Düzce'nin en yüksek maaşını biz alıyoruz. Sendikamıza binlerce kez teşekkür ediyoruz. Yalnızca şunu söylediler, hayatta bu maaşı Standart Profil alamaz dediler. Beş gün boyunca Standart Profil'de yattık. Erkekler hiçbir şekilde evine gidemediler. Çocukları kapıların önüne geldiler babalarını, annelerini görebilmek için. Ve biz bunun sonunda sendikamızla birlikte el ele vererek ve hiç vazgeçmeyerek Düzce'nin en yüksek maaşını alan tek fabrika olduk. Bu bize şu şekilde yansıdı; çocuklarımızı çok rahat kreşe yollayabilir hale

HASRET KOZAN

HAVVA YAMAN

geldik. Çünkü gerçekten çok yüksekti kreş fiyatları. Sabit olarak aldığımız ücret bunu karşılıyor olabilir, ama hala bu aşamaya gelememiş çok fabrikamız var. Biraz fabrikamızda bunun baskısı yapıp çocukların kreşe yönlendirilmesi için kadınlara kolaylık sağlanabilir diye düşünüyorum. Çünkü hepimizin kayınvalidesi, annesi, maalesef sağlık sorunlarından, başka şehirlerde olduğundan buna katkı sağlayamıyor. Kadınların çoğu, çocuklarına bakılmadığı için çalışmamakla karşı karşıya kalıyor. Kreş konusunda bir şekilde destek olunabilir diye düşünüyorum."

TÜLAY TURAN

Trakya Şubesi, Veritas Baştemsilcisi
"Kadınlar gününüz kutlu olsun."

"Merhaba, ben de birkaç şey söylemek istiyorum. Ben Trakya şubesine bağlı Veritas Otomotiv'de baştemsilci Tülay Turan. Öncelikle sendika başkanlarımızı, şubemize çok teşekkür ediyorum. Çünkü Veritas Otomotiv gerçekten zor bir fabrika. Hiç olamayacak şeyleri başardık. Ve Petrol-İş her zaman arkamızda güç oldu, bize destek verdi ve hep yanımızda oldu. Özellikle Petrol-İş başkanlarına teşekkür ediyorum. Başkanlarımızdan bir şey rica ediyorum. Veritas Otomotiv hep inışli çıkışlı gidiyor. Arkadaşlarımızın ricası sizden. Bunu

nasıl başarabiliriz, ya da sonumuz ne olacak. Satılacak mı, satılmayacak mı. Bu konuda bir destek bekliyorlar. Biz orada çok zorlanıyoruz. Sendika altı yıl önce girdi. Altı yıldır inışli çıkışlı gidiyoruz. Arkadaşlar çalışmak istese de çalışmak içlerinden gelmiyor, çünkü önümüzü göremiyoruz diyorlar. Bu konuda sendika ne yapabilir diye soruyorlar. Arkadaşlarımızın hepsinin selamı var. Özellikle bu günü organize ettiğiniz için teşekkür ediyorlar. Gününüz kutlu olsun, hepimize selamlar."

KADER BALIN

Düzce Şubesi, Burda Bebek
"İki çocuğumun kreş parası maaşımı geçmişti."

"Öncelikle Petrol-İş genel başkanımıza ve yöneticilerimize destekleri için çok teşekkür ediyorum. Ben Kader Balın, Sakarya'dan geliyorum. Burda Bebek'te çalışan bir işçiydim. Sendika denen bir şey bilmiyorduk. Petrol-İş bize örgütlenmeyi gösterdi, nasıl direneceğimizi gösterdi. Ama maalesef direne direne kazanamadık. Ama her türlü maddi manevi Petrol-İş yanımızda oldu, moralimiz düşük olsa bile destek verdi. 87 gün boyunca hep yanımızdaydı. Aslında biz kaybetmedik. Kaybeden, içerideki arkadaşlarımız oldu. Heyecanım için kusura bakmayın."

TÜLAY TURAN

KADER BALIN

BİRGÜL YEŞİLDAĞ

Bursa Şubesi, Autoneum Erkurt
"Kadınız, güzeliz, mükemmeliz."

"Merhaba, ben Birgül. Bursa'dan geliyorum. Hepiniz çok güzelsiniz. Ben iki çocuk annesiyim. 5 yaşında bir oğlum var ellerinizden öper, iki yaşında bir kızım var o öpmez, biraz şımarık. Köyde büyüyor, annem biraz da hor büyütüyor, şalvar giydireyor, yazma bağıyor. Büyüğüne eşimle vardiyalı bakıyoruz, bakacak kimsemiz yok.

Fabrikada da kreş imkanımız yok. 30-40 kişi çalışıyoruz kadın olarak. 'Bayan' değiliz, kadınız. Erkeklerle 'bay' diye hitap etmiyoruz. Biz de bayan değiliz, kadınız. Herhangi birinin sevgilisi değiliz. Herhangi birinin kızı değiliz. Biz kadınız, bizz, ben bir bireyim. Onun karısı, onun kızı, onun sevgilisi değilim. Ama annem, anneliği kabul ediyorum. Bana Yiğit'in annesi diyebilirler. Bana Sıla'nın annesi de diyebilirler. Ama onun karısı diyemezler, onun kızı da diyemezler.

Ben köyde büyüdüm. Kız çocuklarını okula bile göndermiyorlardı büyüdüm köyde. Çok büyük bir köy. Bursa'nın Mustafa Kemal Paşa ilçesinin köylerinden. Beni babam gönderdi. Köyde ilk ehliyet alan kadın benim. Cesaretim yoktu. Babam götürdü. Bypass ameliyatı oldu, Babamın ameliyata gireceği gün vardiyadan çıktım, Bursa'da yaşa-

yanlar bilir, Kalp Aritmi hastanesinde ameliyat oldu, Acemler'deki istasyonda servis bıraktı beni gece ikide oraya kadar yokuş yukarı yürüyerek gittim.

Üç ay evimde baktım babama. Babam ayağa kalktıktan sonra "hadi" dedi, "ehliyet almaya gidiyoruz". Çünkü hastaneye giderken sürekli ya taksitle gidiyorduk, taksi çok yazar diyorduk, otobüsle gidiyorduk, ya da eşimin gelmesini bekliyorduk.

Bu böyle olmayacak en iyisi ehliyet almak dedik. Önce "baba yapmam millet ne der" dedim. "Millet ne diyebilir, ben varım" dedi babam. Babam mükemmel bir insan, annem zaten tartışılmaz. Tartışmak söz konusu bile olamaz, tartışmaya kapalı bir kadın.

Götürdü yazdırdı. Eşime de "her gün götüreceksin, kalmasın, korkuyor, korkmasın her gün götür, kurs alanında çalıştır" dedi. Arabamız da var. Her gün eşim götürdü çalıştırdı. Park edemedim, parkta kalacağım. Annem dedi ki "geçeceksin". Geçirdi, artık ne anlattım, ne yaptım bilmiyorum ama. Hala da parkı yapamıyorum, sekiz yıldır araba kullanıyorum. Ama işte ben yaparım, eminim, çünkü ben bir kadını.

Büyük oğluma vardiyalı bakıyoruz eşimle. Ben eşimden teslim alıyorum, çünkü oturduğumuz evde bakabilecek kimsemiz yok. Adamı bir tek Pazar

günleri görüyorum, Pazar da kızın yanına gidiyorum, annem köyde. Annem de kızı vermiyor zaten benim diyor. Arabayı da adama vermiyorum, arabayla işe gidilecekse ben gidiyorum. Servisle gideceksem 45 dakika erken gidiyorum, ama arabayla 45 dakika daha çocukla vakit geçirebiliyorum. Bunları paylaşmak istedim.

Kadınız, güzelsiz, mükemmeliz. Yemeği de ben yapsam yiyoruz, o da yapacak ama. Evet arabayı kullanıyorum, arabayı sanayiye de götürüyorum, ben bunları yapıyorsam o da bulaşığı yıkasın.

Bence bir problem yok. Bunları aşılammamız gerekiyor erkek çocuklarımıza. Ben bulaşığı yıkarken oğluma da yaptırıyorum. Süpürgeyi çalıştırıp eline veriyorum. Kırıyor, vuruyor, söyleniyorum ama öğrensin, yapsın. İleride belki öyle bir fırsatım olursa, gelinim de "benim eşim de yapıyor, bulaşığı da yıkıyor" diyebilsin. Güzel şeyler konuşulsun. Ekonomik açıdan kötü durumdayız, ama güzel şeyler de olsun. Burada bulunmamız, bir araya gelmemiz gibi."

TUĞBA SATICI İstanbul 2 No'lu Şube, Po Lighting İşyeri Temsilcisi "Kreş sorunu kanayan yaramız."

"Merhaba, hepiniz hoşgeldiniz. Yöneticilerimize böyle bir gün organize ettikleri

TUĞBA SATICI

SAADET İKİZ

için çok teşekkür ederim. Ben İstanbul 2 No'lu şubeye bağlı Po Lighting fabrikasında temsilcilik yapıyorum. Tüm çalışan kadın arkadaşlarımız gibi, bizim de kanayan yaramız kreş. Ben temsilcilik dönemimde hamileydim. Bütün organizasyonlarda, 1 Mayıs'ta sonuna kadar mücadelemi devam ettirdim.

Çok güzel sözleşmeler bitirdik. 2 No'lu şubede net ücrette nerdeyse bir numarayız diyebilirim. Kreşimiz yok. Bebeğim 8 aylık, bugün buradayım. Kayınvalidem yok, annem uzakta oturuyor. Başkanlarımızın kreş konusunda bir öncülük yapacağına inanıyorum. Dünya emekçi kadınlar gününüz kutlu olsun."

SAADET İKİZ İzmir Şubesi, TPI Kompozit "Etkinlik için teşekkür ederim."

"Hepiniz hoşgeldiniz. İzmir şubesine bağlı TPI kompozit işyerinden geliyorum. Ocak ayında işe girdim, sendikaya da yeni üye oldum.

Bu organizasyon için, eşitlik için, adaleli seçimler için herkese çok teşekkür ederim. Başta merkez yöneticilerim ve şube yöneticilerim olmak üzere herkese teşekkür ederim. Hepinizin 8 Mart dünya kadınlar gününü kutlarım.

Etkinliğimizin ikinci bölümünde söz sırası
Petrol-İş direnişlerinde yer almış kadın işçilerdeydi...

PETROL-İŞ DİRENİŞLERİNDE KADINLAR

KADER BALIN DÜZCE ŞUBESİ BURDA BEBEK DİRENİŞİ

Burda Bebek işçisi olarak 87 gün boyunca fabrika kapısının önünde 7 kadın olarak direndik. Bu direnişimizi içerideki arkadaşlarımızla, yedi sene boyunca aynı lokmayı paylaşan arkadaşlarımızla başladık. Ama onlar maalesef işveren baskısı altında kalarak yenildiler. Biz yedi kadın olarak yetki belgemizi alarak başladık. Bu süreçte bize o kadar baskı oldu ki, içeride yüz seksen bir kadın var ama mücadele eden sadece yürekli yedi kadın işçi. Diğerleri maalesef sustu. Bir kadın olarak söz hakkımız olsun istedik. Sabahın yedisinden gecenin onuna kadar mesaideydik. Yaptığı-

mız ürün anne ve bebek ürünleri. Bir kadın olarak işyerimizde hiç saygı yoktu bize. Oturup kalkmamız olay oluyordu, izin almamız olay oluyordu. Çocuğumuzun bizi özlediğini söylediğimizde verilen cevap "çocuğunuzun oyuncak alıp verin." Çocuğumuz oyuncak istemiyordu, annesini istiyordu. Ama onlar bizi görmüyordu.

Petrol-İş Düzce şubesine başvurduğumuzda sendikanın ne olduğunu bilmiyorduk. Ben orada öğrendim ve yedi senedir çalıştığım yerde görmediğim saygıyı orda gördüm. Acısıyla tatlısıyla her türlü yanımızda oldu.

Bu şekilde dertlerinizi paylaşıyorsunuz ya, açıkçası ben çok şanslı olduğunuzu düşünüyorum. Evet biz başaramadık içerideki arkadaşlarımızla, maalesef susmak zorunda kaldık. 180 kadın işçiyi üye yaptık, çabaladık, ama onlar bizi yarı yolda bıraktılar. İçerideki baskılar gerçekten kolay değildi. Bir kadın olarak hiç bir hakkınız yoktu. Petrol-İş'e üye olduğum için hiç bir zaman pişman olmadım. Dertlerinizi dile getiriyorsunuz ve yardımcı olmak için bir şeyler yapmaya çabalyorlar.

İçerideki arkadaşlarla defalarca konuştuk, onlara bu yolda daha güzel şeyler olacağını anlattık, ama işveren o kadar baskı yaptı ki başları-

nı bile kaldırıp bakamadılar. Sabahın yedisinde beraber o fabrikaya girip gecenin onunda birlikte evlerimize dağıldığımız arkadaşlarımız. Pişman mıyım, asla değilim. İyi ki tanışmışım. Sendika demek kadın işçilerin arkasında duran, derdimizi gerçekten anlayan kişiler demek. Yedi senelik emeğim çöpe gitti, çünkü zaten o fabrikada hiç bir değerim, hükmüm yoktu, kadın değildim, köleydim.

Çalıştığım işyerinde tiner ve solvent vardı, altı sene boyunca hiç sıkıntım olmadı. Ben öyle zannediyordum, aslında varmış. Şu anda nefes borumda daralma var. İşyerime söylediğimde dedikleri şuydu: "Ne yapalım".

Petrol-İş bana kadın olduğumu öğretti. Emeğime sahip çıkmayı öğretti. Başkanlarımıza bu konuda çok teşekkür ederim. Kadınlar gününüz kutlu olsun.

ARZU KÖTEN TRAKYA ŞUBESİ PAS SOUTH DİRENİŞİ

Altı sene çalıştıktan sonra sendikaya üye olduğumuz, hakkımızı aradığımız için işten atıldık, iki günde olması gereken sayıya ulaşip işten kovulduk.

Bizi küçülmeye gidiyoruz gerekçeyle işten çıkardılar. Sonradan diğer arkadaşlar da çıkarıldılar el salladılar diye. 90 gün dışarıda geçirdik, hakkımızı aradık. Hakaretlere maruz kaldık, servisler üzerimize sürdü. Darbeci olduk hakkımızı aradığımız için. Düdükcü olduk. Kadınlıktan çıkarıldık.

"Kadınlar, yaptığınız normal mi, kapıda bekliyorsunuz, size iş yok." Bunların hepsini yaşadık. Kara kışı dışarıda geçirdik ve sonunda istediğimiz oldu. Kovulduğumuz yere üçümüz de temsilci olarak içeriye tekrar girdik. Başkanımız Mehmet Kaya sayesinde bunları yaptık. Gece gündüz demeden yanımızdaydı, ge-

cenin onikisinde başkanıymızı arayıp fabrikaya baskın yaptığımız günler de oldu. O zamanlar da kar yağıyordu. Doğal olarak en büyük teşekkürü ona ediyoruz.

NURTEN KARATAŞ TRAKYA ŞUBESİ PAS SOUTH DİRENİŞİ

Arkadaşımızın anlattığı gibi büyük bir direniş yaşadık, mücadele gösterdik.

Sonunda kazandık. 90 gün kar kış demeden, dışardaydık, ısınabilmek için ateş yaktık.

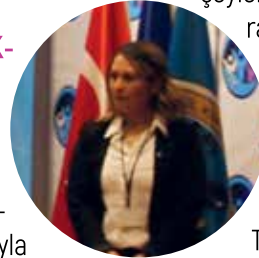
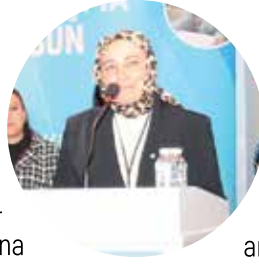
Sabahın yedisinde orda oluyorduk, akşam saat beşe kadar. Vardiya değişimine kadar bekliyorduk, ama insanlar yüzümüze bakmıyordu. Servislerdekiler bize el sallayamıyor, konuşamıyor, gülemiyordu. İçeridekilere ulaşamıyorduk. Ama yine de mücadeleyi hiç bırakmadık. Sonunda başardık. Kadınlar başardı.

NURGÜL KESKİN TRAKYA ŞUBESİ PAS SOUTH DİRENİŞİ

Doksan gün boyunca mücadele verdik. İçeridekilere, düdükcü, zurnacı, parayla tutulduk, sendika parayla tuttu diye laf çıkardılar. Onlara rağmen bekledik, dirayetli bir şekilde durduk ve de kazandık. Sendikalı olmak çok güzel bir duygu, dik bir şekilde yürümeyi öğrendik. Hakkımızı aramayı öğrendik. Konuşamıyorduk, bir şey dedikleri zaman yere bakıyorduk, susuyorduk. Şimdi yere bakmıyoruz, çatır çatır lafımızı söylüyoruz, bir şey diymiyorlar.

SİBEL AY TRAKYA PAS SOUTH DİRENİŞİ

Merhaba hepinize, kadınlar gününüz kutlu olsun.

Ben zorlu süreçte arkadaşlara dahil değildim, daha sonra dahil oldum. Daha sonra içlerine girdim. Fakat gerçekten de anlattıkları gibi, o kadar zorlu süreçlerden geçmişler ki, zor hava şartlarında özellikle. Gerçekten hepsini takdir ediyorum, kutluyorum, başarmak zordu gerçekten. Özellikle kadınları, hemcinslerimizi aynı konu hakkında toplamak çok zordur. Bunu bir şekilde başarmışlar, o yüzden ayrıca kutluyorum. Hepinize teşekkür ediyorum.

FEVZİYE ÖZGENÇ TRAKYA ŞUBESİ PAS SOUTH DİRENİŞİ

Merhabalar. Arkadaşlarımla birlikte çıkarılmadım ben, onlar çıkarılmıştı. Ben sonradan hep içerden destek verdim. Çoğu zaman el sallayarak bakıyorduk yüzlerine. Sonra sendikalı olduk, sendikayı kazandık. Çok mutluyuz şu anda, keyifliyiz. Çok güzel şeyler başardı arkadaşlar onlara teşekkür ediyoruz. Çok zorlu süreçler geçirdiler, kar kış demeden sürekli dışardaydılar çocuklarıyla birlikte. Ve bir şey için çabaladılar ve başardılar. Tüm arkadaşlarımı tebrik ediyorum.

TÜLAY ARSLAN TRAKYA ŞUBESİ PAS SOUTH DİRENİŞİ

Pas South'taki başkanımız Arzu Köten'e öncelikle teşekkür ediyoruz. Zor süreçte, dışarıda bulunamadım, ama içerde bütün desteklerimizi elimizden geldiğince yaptık. Çoğu zaman işveren baskısını gördük. Bunlardan birini ben kendim de yaşadım. Yeri geldi altı yıllık arkadaşımın yanından beni alıp başka bir bölüme verdiler. Bu yüzden Petrol-İş'in fabrikamıza gelmesi çok güzel oldu, teşekkür ediyorum emeği geçen herkese.

8 MART HATIRASI

"KADINIZ PETROL-İŞ'LİYİZ SENDİKAMIZLA GÜÇLÜYÜZ"

8 MART 2024, PETROL-İŞ GENEL MERKEZİ

KADIN
AJANDASI

Carrie Chapman Catt

9 Ocak 1859

1920'de ABD'li kadınlara oy kullanma hakkı veren Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'nın Ondokuzuncu Değişikliği için kampanya yürüten Amerikalı kadınların oy hakkı lideri Carrie Chapman Catt dünyaya geldi. Catt, 1900'den 1904'e ve 1915'e kadar Ulusal Amerikan Kadın Oy Hakkı Derneği'nin başkanı olarak görev yaptı.

(Ölüm: 9 Mart 1947)

Josephine Casey

1 Ocak 1878

Sendika örgütleyicisi ve lideri, kadın hakları savunucusu Josephine Casey dünyaya geldi. Casey, İrlanda göçmeni Cornelius ve Bridget Stephens Casey çiftinin kızı olarak ABD'nin Tennessee eyaletinde dünyaya geldi.

(Ölüm: 27 Ocak 1950)

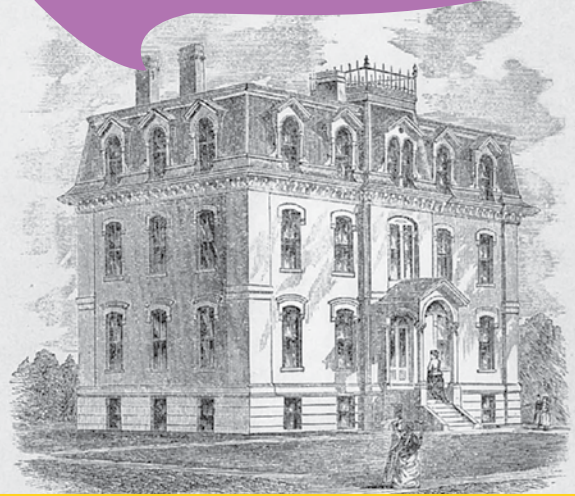
Rebecca Lee Crumpler

8 Şubat 1831

Amerikalı doktor, hemşire ve yazar Rebecca Lee Crumpler dünyaya geldi. New England Kadın Tıp Koleji'nde okuduktan sonra, 1864'te Amerika Birleşik Devletleri'nde tıp doktoru olan ilk Afrikalı Amerikalı kadın ünvanını alan Crumpler, aynı zamanda Crumpler aynı zamanda on dokuzuncu yüzyılın ilk kadın doktor yazarlarından biriydi.

(Ölüm: 9 Mart 1895)

New England Kadın Tıp Koleji 1848'de kuruldu; kadınlara hemşirelik ve tıp eğitimi veren ilk okuldu.

17 Mart 1928

Türk sinemasının tanınmış aktristlerinden, Neriman Köksal adıyla ünlenen Hatice Kökçü dünyaya geldi. Neriman Köksal, 1950-1996 yılları arasında yüzden fazla filmde rol aldı. Sinema kariyerine, 22 yaşında vamp kadın rolleriyle başlayan Köksal, farklı dönemlerde farklı kadın tiplerleriyle öne çıkmıştır.

Neriman Köksal

Emmy Noether

23 Mart 1882

Soyut cebir ve kuramsal fiziğe çığır açıcı katkılarıyla bilinen Alman matematikçi Emmy Noether dünyaya geldi. Albert Einstein ve daha birçok kişi tarafından tarihin en önemli matematikçilerinden biri olarak nitelendirilmiştir. (Ölüm: 14 Nisan 1935)

9 Nisan 1985

Türk tiyatro ve sinema oyuncusu ve seslendirme sanatçısı Şaziye Moral hayata veda etti. Cumhuriyetin ilanından önce sahneye çıkan ilk iki Müslüman kadın oyuncudan biridir. (Doğum: 1903)

Rosalind Elsie Franklin

16 Nisan 1958

DNA, RNA, virüs, kömür ve grafitin yapılarının anlaşılmasında büyük katkılarda bulunan İngiliz biyofizikçi, kimyager ve kristallografçı Rosalind Elsie Franklin hayata gözlerini yumdu. (Doğum: 25 Temmuz 1920)

Şaziye Moral

Hale Asaf

31 Mayıs 1938

İlk Türk kadın ressamlarından, ressam Mihri Müşfik Hanım'ın yeğeni Hale Asaf hayata veda etti. Asaf, portre çalışmaları ve manzara resimleri ile tanınır. (Doğum: 1905)

17 Haziran 1865

Kızılderili tıp doktoru, reformcu ve Omaha kabilesinin üyesi Susan La Flesche Picotte dünyaya geldi. Tıp diploması alan ilk Amerikan yerlisi kadın olarak kabul edilen Picotte, Halk sağlığı ve Omaha kabilesi üyelerine resmi, yasal toprak tahsisi için kampanyalar yürüttü. (Ölüm: 18 Eylül 1915)

Susan La Flesche Picotte

Suat Derviş

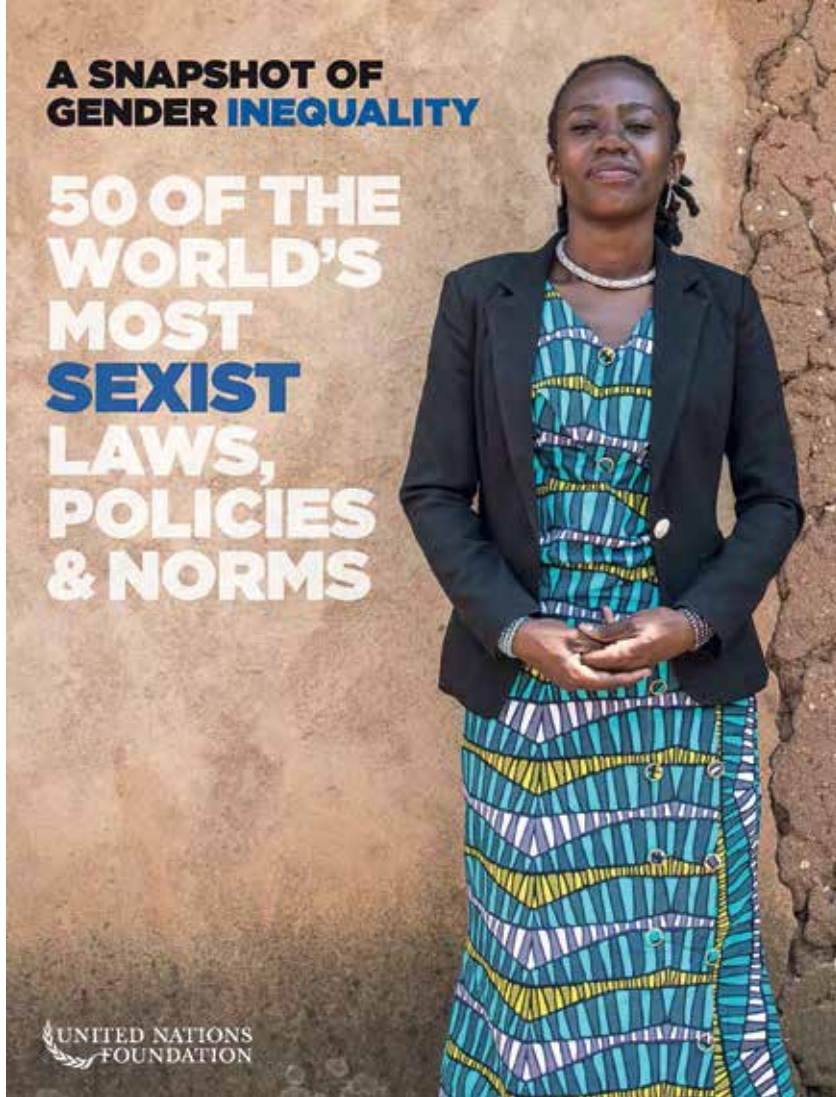
23 Temmuz 1972

Türkiye'nin öncü gazetecilerinden biri ve döneminin en üretken yazarlarından Suat Derviş hayatını kaybetti. Türkiye'nin en üretken yazarlarından biri sayılan Derviş, gazetecilik mesleğine Cumhuriyetin ilanından önceki dönemlerde başlamış; muhabirlik, köşe yazarlığı ve editörlüğü yapmıştır. (Doğum: 1905)

BM Vakfı'ndan Cinsiyet Eşitsizliğinin Özeti

Dünyadaki En Cinsiyetçi Elli Yasal Uygulama

Birleşmiş Milletler Vakfı'nın Dünya Bankası Kadın, İş ve Hukuk Takımı, BM Kadın Birimi ve BM İstatistik Bölümü'nün verilerinden yararlanarak gerçekleştirdiği küresel araştırma dünyadaki en cinsiyetçi yasaları araştırmış. "Dünyanın En Cinsiyetçi 50 Yasası: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Bir Özeti" başlıklı rapor, dünyadaki ayrımcı elli yasa, politika ve norm örneğini ele alıyor. Rapor ev, toplum, işyeri, liderlik, medya ve teknoloji olmak üzere altı alanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ele alıyor. Sonuç bölümünde yapılan bir yorum işin ciddiyetini de ortaya koyuyor: "Dünyada kadınların ve kız çocuklarının cinsiyetçi yasalardan, politikalardan ve sosyal normlardan kaçabileceği hiç bir yer bulunmuyor."

EVDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

1. 18 ülkede evli bir kadının kocasına itaat etmesini gerektiren yasalar var.
2. Kadınlar ücretsiz bakım işlerine erkeklerden yaklaşık 2,5 kat daha fazla zaman harcıyor.
3. Dünya üzerindeki 25 ülkede çocuklar yalnızca babalarından dolayı vatandaşlık alabiliyor. 41 ülkede, kız çocukları erkek çocuklarıyla aynı miras hakkına sahip değil.
4. 23 ülkede, izin verilen evlenme yaşı 18'in altında, 40 ülkede, hem erkek çocukları için hem kız çocukları için evlenme yaşı istisnasız 18 olarak belirlenmiştir.
5. Ülkelerin yaklaşık yüzde 40'ı kadınların mülkiyet haklarını sınırlandırıyor.
6. Küresel düzeyde kadınların

Fotoğraflar: Birleşmiş Milletler Vakfı, "Dünyanın En Cinsiyetçi 50 Yasası: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Bir Özeti" Raporundan alınmıştır.

yalnızca yüzde 56'sı cinsel sağlığı ve üreme sağlığıyla hakları konusunda kendileri karar verebiliyor.

7. Ülkelerin yalnızca yüzde 49'u ilköğretim seviyesinde cinsiyet eşitliğini yakalamıştır. Ortaöğretimde aradaki fark açılmaktadır. Ülkelerin yalnızca % 42'si orta öğretimde cinsiyet eşitliğini yakalamışken, yalnızca % 24'ü üst orta öğretimde eşitliği yakalamıştır.

Cinsiyetler arasındaki bu farklar, büyük oranda çocuk evliliği, cinsiyete dayalı şiddet, kız çocuklarına yönelik hijyen ve sağlık ürünlerinin eksikliği, kız çocuklarına yönelik kapsamlı cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve haklarının eksikliği, eğitimde erkek çocuklarına yatırımın desteklenmesi gibi ayrımcı uygulamalardan kaynaklanmaktadır.

8. 68 ülkede kadınlar yeniden evlenme konusunda erkeklerle aynı haklara sahip değil.

9. 2016 itibarıyla, 5-14 yaşları arasındaki kızlar, kendi yaşlarındaki erkeklere kıyasla ücretsiz ev işlerine % 40 daha fazla zaman harcıyor.

10. 28 ülkede, aile içi şiddete ilişkin herhangi bir yasa bulunmuyor.

TOPLUM YAŞAMINDA CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

11. Günümüzde, çalışma çağındaki yaklaşık 2.4 milyar kadın, erkeklerle eşit haklara sahip olmadıkları ekonomilerde yaşıyor.

12. Dünya genelinde kadınlar, ortalama olarak erkeklerin sahip olduğu yasal hakların yalnızca dörtte üçüne sahip.

13. Yirmi ülkedeki yasalar, tecavüz mağdurlarının failleriyle evlenmeleri halinde faileri tecavüz suçlamasından muaf tutuyor.

14. Ülkelerin % 30'u kadınların hareket özgürlüğünü kısıtlıyor.

15. 2016 yılı itibarıyla 16 ülkede mahkemede kadınların ifadeleri erkeklerin ifadeleriyle aynı derecede kanıt ağırlığına sahip değil.

16. 28 ülkede kadınlar erkeklerle aynı koşullarda pasaport başvurusu yapamıyor.

17. 101 ülkedeki yasalar, finansal kuruluşların kadınların krediye erişimini zorlaştırmasına göz yummuyor.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

18. Ülkelerin % 34'ü kadınların belirli işlerde veya işkollarında çalışmasını kısıtlıyor.

19. Dünya genelinde kadınların % 23,2'si işyerinde fiziksel, psikolojik veya cinsel şiddete ve/veya tacize maruz kalıyor. Bunların üçte ikisinden fazlası son beş yıl içinde bu tür olaylarla karşı karşıya kaldı.

20. 73 ülkede babalara ücretli izin verilmiyor (babalık izni veya ebeveyn izni politikalarındaki baba kotası ile). Bu, çocuk bakımının büyük kısmını kadınların üstlenmesi nedeniyle işgücündeki kadınları orantısız şekilde etkiliyor.

* **Fortune 500**, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en büyük 500 şirketi toplam gelirlerine göre sıralayan ve her yıl *Fortune* dergisi tarafından yayınlanan yıllık liste.

21. Dünyadaki sağlık ve sosyal hizmet çalışanlarının % 67'si kadın olduğu halde, bu sektörde çalışan kadınlar erkek meslektaşlarına göre % 24 daha az ücret alıyor.

22. 93 ülkede, eşit değerde işe eşit ücret verilmesi konusunda yasal bir zorunluluk bulunmuyor.

23. Kadınların sahip olduğu küçük ve orta ölçekli işletmelerin % 70'inden fazlasının finansal hizmetlere erişimi yetersiz veya hiç yok.

24. 19 ülkede kadınların ev dışında çalışması için eşlerinden izin alınması gerekiyor.

25. Dünya genelinde kadınların yüzde 70'i ücretli işlerde çalışmayı tercih etmesine rağmen, kadınların işgücüne katılım oranı sadece yüzde 47, erkeklerde bu oran yüzde 72'dir.

26. 65 ülkede kadınlar iş ararken işkolu kısıtlamalarıyla karşı karşıya kalıyor.

27. 43 ülkede işyerinde cinsel tacize karşı yasal bir koruma bulunmuyor.

28. Dünya üzerinde 1 milyardan fazla kadının finansal sisteme erişimi bulunmuyor.

29. 41 ülkede işverenler hamilelik döneminde bulunan kadın işçileri yasal olarak işten çıkarabiliyor.

LİDERLİKTE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

30. Kadınlar 500 küresel şirketin yalnızca 53 tanesinde yönetici konumunda. Bu tüm zamanların en yüksek oranı olarak açıklanıyor.

31. Tek meclisli yasama sistemlerinde ve alt meclislerde parlamenterlerin yalnızca % 26,8'i kadın; bu oran 1995'te % 11'di.

32. Kadınlar, 2021'de Fortune 500'deki* tüm yeni yönetim kurulu atamalarının % 45'ini oluşturdu; bu yeni bir rekor.

33. 31 ülkede, devlet ve/veya hükümet başkanı olarak görev yapan 34 kadın bulunuyor. Devlet kademelerinde yönetim seviyesinde cinsiyet eşitsizliği bu şekilde gitmesi halinde 130 yıl daha kapanmayacak.

34. Bir politika alanına liderlik eden bakanlıkları yöneten kabine üyelerinin % 22,8'i kadınlardan oluşuyor.

35. Kadınların sağlık sistemlerine yaptığı katkılara ve herkes için sağlığın gerçekleştirilmesini desteklemesine rağmen, kadınlar sağlık sektöründe üst düzey liderlik rollerinin yalnızca % 25'ini elinde tutuyor. Liderlik rolleri liyakat esasına göre dağıtılsaydı, sağlık çalışanlarının % 70'i kadınlardan oluştuğu için sağlık sektörü liderlerinin de % 70'i kadın olurdu.

36. 136 ülkeden elde edilen veriler, yerel müzakere organlarındaki seçilmiş üyelerin yaklaşık 3 milyonunu (% 34) kadınların oluşturduğunu gösteriyor.

37. Önde gelen küresel finans kuruluşlarının yüzde 1'inden azı cinsiyet eşitliğini sağladı.

MEDYADA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

38. 2021'in en iyi filmlerinde ana karakterlerin % 35'i ve konuşan karakterlerin % 34'ü kadınlardan oluşuyordu.

39. 2016 yılında küresel reklamcılık üzerine yapılan bir araştırma, reklamların yalnızca % 3'ünde kadınlara liderlik rollerinde yer verildiğini, % 2'sinde kadınların zeki olarak tasvir edildiğini ve yalnızca % 1'inin mizah anlayışına sahip olarak tasvir ettiğini ortaya çıkardı.

40. 2020 yılında 116 ülkede yapılan bir araştırmada, ana akım medyadaki konuların ve kaynakların yalnızca % 25'i kadındı; bu, 2015'e göre 1 puanlık artış anlamına geliyor. Buna göre, haber medyasında cinsiyet eşitsizliğinin kapatılması en az 67 yıl alacak.

41. 2020 yılında, Covid-19 haberlerinde yer alan sağlık uzmanlarının % 27'sini kadınlar oluşturdu; bu, işgücü istatistiklerinde verilen % 46'lık dünya ortalamasının epey altında.

42. 2020'de, geleneksel haber medyasındaki haberlerin % 40'ı kadınlar tarafından aktarıldı; 2005'te bu oran % 37 idi; 15 yıllık dönemde yalnızca yüzde 3 puanlık bir artış yaşandı.

43. 2019 yılında Prestijli Cannes Lions ödülleri kazanan veya aday seçilen reklamlarla ilgili 10 yıllık bir araştırma, bu reklamlarda her 2 erkek karaktere karşılık 1 kadın

karakterin bulunduğunu ortaya çıkartırken; kadın karakterlerin dekolte giymesi halinde kadın sayısının erkeklerin dört katına çıktığını göstermiştir.

TEKNOLOJİDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

44. Büyük bir teknoloji firmasında otomatik özgeçmiş tarayıcılarının, kadın başvuru sahiplerini erkek başvuru sahiplerinden daha sık reddettiği ortaya çıktı. Yapay zeka sistemi kadınlara karşı sistemik bir önyargı gösterdi, hatta tamamı kadınlara yönelik iki üniversitenin mezunlarının notunu düşürdü.

45. 2020 yılında, önde gelen yüz tanıma teknolojilerinde cinsiyet yanlılığı üzerine yapılan bir araştırma, kadınların erkeklerden % 18 daha fazla yanlış tanımlandığını ortaya çıkardı.

46. Dünya genelinde, yüksek öğrenimde STEM (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) öğrencilerinin yalnızca % 35'i kadınlardan oluşuyor.

47. 1988'den bu yana endüstrilerde kullanılan 133 yapay zeka (AI) sisteminde gerçekleştirilen analiz, bu sistemlerin % 44,2'sinin cinsiyet önyargısı gösterdiğini, % 25,7'sinin hem cinsiyet hem ırksal önyargı sergilediğini ortaya çıkarmıştır.

48. Yapay zeka araştırmacılarının % 12'si kadınlardan oluşuyor. Yazılım geliştiricilerin sadece %

6'sı kadın. Erkeklere oranla yazılım geliştirici kadınların ICT (Bilgi, iletişim, teknoloji) patenti alma olasılıkları erkeklerin 13 katı daha az.

49. 99 geliştiricinin 189 yazılım algoritması üzerinde yapılan bir araştırmada, algoritmaların 1,6 milyon yerli sabıka fotoğrafı içeren bir FBI veritabanında çalıştırıldığında, Afrikalı-Amerikalı kadınlar için yüksek oranda hatalı pozitif sonuç elde edildiği ortaya çıkarılmıştır.

50. Yapılan bir araştırma, bir sosyal medya şirketinin, benzer iş niteliklerine rağmen, basmakalıp erkek endüstrilerinde iş yapan erkekleri ve basmakalıp kadın endüstrilerine yönelik reklamlarla kadınları orantısız bir şekilde hedeflediğini buldu. ■

Kadın işçilerin dertlerine tercüman olmuş yazar **SUAT DERVİŞ**

20. yüzyılın başında dünyaya gelip Cumhuriyetin ilanına tanık olan biri olarak dönemin toplum yapısını, yoksulluğunu, kadın işçilerin çalışma ve yaşama şartlarını kaleme alan Suat Derviş, romanlarıyla da edebiyat dünyasında derin izler bırakmış gazeteci yazarlardan biri. Konakta büyümesine rağmen sokağın sesine kulak vermiş, emeğin yanında yer almıştır.

Selgin Zırhlı Kaplan

Suat Derviş'in kim olduğunu en iyi kendisi anlatmış aslında. Hayatıyla ilgili gerçeklerin büyük bir bölümünü, farklı yıllarda kaleme aldığı, bazıları gazetelerde yayınlanan ancak hiç bir zaman tamamlanamayan anılarından ve Behçet Necatigil'e gönderdiği mektuptan öğreniyoruz. Ülkemizde daha çok Fosforlu Cevriye'nin yazarı olarak tanınsa da, yaşamına sığdırdığı pek çok gazete yazısı ve romanı var. Bu özelliğiyle döneminin en üretken yazarlarından biri olduğu söyleniyor. Hayatını kendisi çok güzel anlatmış esasında.

"Adım: Suat Derviş Doğum tarihim: 1905 Doğduğum yer: İstanbul Babam: Avrupa'ya ilk tahsile giden altı Türk gencinden biri olan ve sonradan Türk darülfünununun kurucuları arasında bulunan Kimya müderrisi Müşir Derviş Paşa'nın oğlu; İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi profesörlerinden Doktor İsmail Derviş Bey. Annem: Abdülaziz'in Mızika-yı Hümayun orkestra şefi ve sonra mabeyincisi Kamil Bey'in kızı Hesna Hanım.

Tahsilim: Başlangıçta hususidir. Elifbayı Ali Rıza Efendi adında sarıklı bir hocadan, Fransızca'yı da kız kardeşimle beni yetiştirmek için Fransa'dan getirilmiş bir Fransız mürebbiyeden öğrendim. Birinci Cihan Savaşı'ndan sonra mürebbiyemiz Fransa'ya gittiği için yerli bir mürebbiyemiz oldu ve Alıncayı husus, bir hoca ile öğrendim. Sonraları Abdülhak Hamit Bey'in ağabeyi Abdülhak Nasuhi Bey'le halamın torunu olan ve Fecri-ati'nin genç ölmüş bir şair bulunan Abdülhak Hayri Ağabey'imden edebiyat, Türkçe, Arapça, Farsça, tarih dersleri aldık. Babamız, kız kardeşimle bana hikmet, kimya, hayvanat, nebatat, teşrih, fizyoloji ve coğrafya, kozmografya, mantık öğretti. Amcamız Tefik Derviş Bey de riyaziye derslerimizle meşgul oldu. Mütareke sıralarında İstanbul'da bulunan ve evlerinde hususi ders görmüş genç kızları darülfünuna, imtihana hazırlayan bir

hususî mektepte bir sene zayıf olduğumuz derslerden kurslara devam ettik. O zaman bazı derslerde tıbbiye bir seviyesinde olduğumuz, bazılarında çok daha zayıf olduğumuz meydana çıktı. Fakat sene sonunu imtihan verdik ve Bilgi Yurdu'ndan belge aldık.

O zamana kadar hususi hocalardan Avrupa müziği öğrendik. (Ses ve piyano) Darülfünunun yerine de Berlin'e Stemisches Konservatorium'a gittik. Ses bölümüne girdik. Buna sebep, ailemizde Kamil Bey'den gelen bir musiki istidadı olması ve bilhassa kız kardeşimin sesinin nadir bulunan bir ses olması idi. Berlin'de kısa bir müddet konservatuvara gittikten sonra, büyüklerimizden gizli, üniversiteye geçtim. Edebiyat Fakültesi'nde okumaya başladım ama yazılarımın çok genç yaşında gördüğü rağbet beni şımarttı galiba, derslere devam etmedim. Üniversite mezunu değilim.

Yazı hayatım: Çok genç yaşında, çocuk denilecek bir yaşta yazılarım çıkmaya başladı. İlk intişar eden yazım, "Hezeyan" başlıklı bir mensur şiirdir. Komşumuz ve çocukluk arkadaşımız Nazım Hikmet Ağabey bir gün benden habersiz bu şiiri bir yevmi gazetesinin edebiyat nüshasına götürmüş, yazıyı kabul etmişler ve methedici bir iki cümle ile de takdim etmişler. Hem sevindim hem de Nazım'a çok kızdım hem de ağladım. Ve işte, mütareke senelerinden bugüne kadar aralıksız çalıştım."

4 Nisan 1929 tarihli Vakıf gazetesinde "İş Hayatında Kadın" köşesinde kendisiyle yapılan bir röportajda yazarlık hayatına nasıl girdiğini şu sözlerle anlatıyor Suat Derviş:

"Yazı hayatına arzu ederek girmedim, daha ziyade arkadaşların zoru ile girdim. Edebiyatı küçükten beri severdim. Halbuki, istidadın var diye, beni konservatuara gönderdiler, müzik için çalıştırdılar. Bununla beraber ben için için yazı hayatı ile meşgul oluyor, fakat yazılarımı neşretmeyi düşünmüyordum. Bir gün, nasıl oldu bilmiyorum, bir yazımı Nazım Hikmet okudu, beğendi, Yusuf Ziya ve diğer arkadaşlarım da teşvik ettiler. O zaman "Yeni Şark" çıkıyordu. Bunun hikayeciliğini, romanlarını bana verdiler. İşte pek genç başladığım yazı hayatına böyle girmiş bulundum."

1927'de konservatuvar eğitimi için kardeşi Hamiyet Hanım ile birlikte Almanya'ya gönderiliyor. Berlin'de Sternisches Konservatuvarı'nda piyano dersleri alıyor. Piyano ile ilişkisini fazla ilerletmeden Berlin Üniversitesi Felsefe ve Edebiyat Fakültesi'ne kaydoluyor.

Suat Derviş, babasının ölümü üzerine 1932'de İstanbul'a dönüyor. Başta İstanbul olmak üzere İzmir, Adana ve Ankara'da çıkan pek çok gazetede yazıları çıkıyor. Almanya'da yazı hayatını bırakmasının sebebini şu sözlerle anlatıyor: *"Hitler'in gelişi, Almanya'da Nazi gazetelerinden başka gazete bırakmadığı için, Almanya'daki yazı faaliyetim, 1933'ten sonra hiç kalmadı."*

1936 yılında Son Posta gazetesinde yazmaya başlıyor. Suat Derviş. Gazetede Suat Derviş'in yazarları arasına katılması şu haberle duyuruluyor:

"Suat Derviş 'Son Posta' Tahrir Ailesine Girdi: Romanları, hikâyeleri ve röportajları ile değerli bir yazarı ve iyi bir gazeteci olduğunu ispat eden Suat Derviş, bugünden itibaren 'Son Posta' ailesine dahil olmuş bulunuyor."

Almanya'da deneyimlediklerini de yine gazetelerde yazdığı yazılardan öğreniyoruz. Özellikle batılı kadınların çalışma yaşamında ve toplumda sahip oldukları konuma ve ayrıcalıklara dikkat çeken Suat Derviş, Cumhuriyetin ilk yıllarını yaşayan ülkemizdeki kadınların durumunu da ortaya koyuyor, Batı ve Osmanlı toplumlarında kadınların karşılaştırmasını yapıyor bu yazılarında.

Devler diyarına düşmüş bir Gülliver

Berlin'deki ruh halini şu sözlerden anlıyoruz: *"On dört yaşımdan yirmi yaşına kadar hayatımın hemen hemen hepsinin içinde geçtiği Berlin şehri bu gün bana her zamanki gibi munis ve yakın değil. Taş ve beton binaların, asfalt caddelerin barid çehresi tek başıma zaptetmek vehmine düştüğüm aşılmaz kaleler gibi görünüyor bana! Kaldırımların şu iri yarı sarışın kalabalığı içinde kendimi devler diyarına düşmüş bir Güllivere benzettim."*

Yazarlık yeteneğinin Berlin'de beğenileceğini düşünen Suat Derviş, yazdıklarını Almanca'ya çevirtip yanında götürüyor. Bu konuda yanılmıyor tabii ki. Almanya'ya açılma fikri konusunda söylediklerine kulak verelim:

"Bu insanlara o yazıları beğendireceğim ve o yazılarla şöhret ve para sahibi olacağım!"

Arkadaşlarının bu sözleriyle hafif de olsa alay ettiklerini belirten Derviş, yine de kararlılığından geri adım atmamış:

"Yazılarımı tercüme ettirip sevdire sevdire okutacağım."

"Niçin olmasın. Ben de yazıyorum! Neden illa Avrupalı muharirer iyi yazsın! Ben gideceğim. Onlar bizim lisanımıza tercüme edildikleri zaman nasıl seville seville okunuyorlarsa, ben de yazılarımı tercüme ettirip onlara sevdire sevdire okutacağım."

Suat Derviş, Resimli Ay'da çalışmaya başladıktan sonra sol basın ile tanışıyor, 1936 yılında Son Posta gazetesinde çalışırken Montreux Konferansı'nı izlemeye gidiyor.

1936 yılından itibaren çalışmaya başladığı Tan gazetesinde kadın sorunlarına değiniyor. Dış siyasetle ilgili haberler yapıyor. Sovyetler Birliği'ne yaptığı gezi, düşünce yapısında büyük değişimler yaratıyor. Dönüşünde yayımladığı "İstanbul-Moskova-Tahran Seyahat Notları" başlıklı röportaj dizisi gazeteden ayrılmak zorunda kalmasına neden oluyor. Tan'dan ayrıldıktan sonra Haber gazetesine giriyor.

Tan gazetesinde çalıştığı dönemde, "Türk Kadını Nasıl İş Bulur" başlıklı bir köşe yayınlıyor. Bu köşede, farklı mesleklerde işsizlikle karşı karşıya kalan genç kadınlarla söyleşiler yapıyor. Bir yandan aynı gazetede yoksulluğu çarpıcı bir dille anlattığı öyküleri de yayınlıyor. Bunlardan, birisi, 21 Ocak 1937 tarihli Sokakta Külbastı adlı hikâyeye.

"Eserlerim tarafımdan bastırılmazlarsa, ben ölmeden evvel basılmayacaktır."

Sovyet gezisini yaptığı 1937'de yayınlanan romanı, "Bu Roman Olan Şeylerin Romanı" görüşlerinde meydana gelen değişimin ipuçlarını taşıyor. Aynı değişim gazetelerde yazdığı yazılarda da kendini göstermeye başlıyor. Almanya'da kaldığı yıllarda yaşadıkları, anıları 1939 yılında, 25 Ocak'tan 8 Şubat'a kadar her gün Son Posta'da "Berlin'de Üç Sene Kalem İle Geçinen Bir Türk Kadını" başlıklı köşesinde yayınlıyor. Hayatı boyunca yazdıklarının özetini şu şekilde sıralıyor Suat Derviş :

"1934'den 1953'e kadar çok roman yazdım, hepsi de intişar etti ama gazetelerde tefrika olarak. Bazıları satın alındı, fakat alan tabi basmadı. Aklımda kalanlar: Baba-oğul, Onları Ben Öldürdüm (Güven Yayınevi) İstanbul'un Bir Gecesi (İnkılap Kitabevi) Sınır (Remzi Kitabevi) Ankara Mahpusu (Pınar Yayınevi) Çok korkarım ki, eserlerim tarafımdan bastırılmazlarsa, ben ölmeden evvel basılmayacaktır. Kitap halinde çıkmamış romanlarım: Sultanın Karıları-Bir Haremağasının Hatıraları (1934-1936) Son Posta, 1952'de bir Ankara gazetesinde (Cavit Oral'ın gazetesinde), 1931-1932'de Berlin'de Almanca olarak Tempo gazetesinde.

Onu Bekliyorum, 1934-35 arasında Cumhuriyet gazetesinde. Onları Ben Öldürdüm, 1934-1936 arasında Son Posta gazetesinde. Baba Oğul, yine aynı tarihlerde Son Posta gazetesinde. Bu Roman Olan Şeylerin romanıdır, Tan gazetesinde, 1937'de. İstanbul'un Bir Gecesi, 1938-1939, Haber gazetesinde. Biz Üç Kız Kardeşiz, Son telgrafta, 1944-1945. Kendine Tapan Kadın, aynı senelerde, aynı gazetede.

Çılgın Gibi-Yalının Gölgeleeri, 1945 Yeni Sabah'ta. Aynı sene Semih Lütfü Kitabevi'nde kitap olarak 1957'de yeniden Fransızca yazılarak Les Editeurs Français Reuniste Paris'te Fransız dilinde. Aynı sene Fransa'da Les Femmes Française dergisinde. İki sene sonra Avusturya'da bir kadın dergisinde.

Fosforlu Cevriye, Gece Postası'nda, 1945. Bu roman, Sovyetler Birliği'nde Rusça, üç yüz binerden iki baskı yapmış ve mevcudu kalmamıştır. Bulgaristan'da Türkçe kitap olarak basılmış, ayrıca Bulgarcaya tercüme edilmiştir. Bulgar radyosunda sık sık temsil edilen Fosforlu Cevriye'nin, oranın bir tiyatro yazarı tarafından piyes haline sokulacağını ve devlet tiyatrosunda temsil edileceğini işittimse de neticeyi bilmiyorum. Bu roman Ankara gazetesinde iki sene evvel tekrar çıkmıştır.

Zeynep için-Ankara Mahpusu. Bu roman 1944-1945 yıllarında Haber gazetesinde çıkmıştır. 1957 yılında Paris'te intişar etmiş ve Fransızca çıkan ilk Türk romanı olmuştur. Eleştiriciler tarafından büyük bir ilgi ile karşılanan bu roman Les Lettres Française haftalık edebi gazetesinde Würmser imzasını taşıyan bir eleştirmede, aynı zamanda Fransızcaya tercüme edilmiş olan Drina Köprüsü ile mukayese edilmiş ve eleştirmeci, tarafından Drina Köprüsü'nden çok daha değerli görülmüştür. Drina Köp-

rüsü, Nobel mükafatı kazanan bir edibin eseridir ve o, Drina Köprüsüyle bu mükafatı kazanmıştır. Türkiye'de Zeynep için ismiyle çıkan bu romanımı, Paris'te ilk metne bakmadan yeniden yazdım ve kız kardeşim Hamiyet Derviş, onu Fransızcaya tercüme etti. Bu eser Hollanda'da, Sovyet Rusya'da, Bulgaristan'da kitap olarak çıktı. Muhtelif Fransız dergileri ve ecnebi dergileri tarafından iktibas edildi.

Büyük Ateş, 1947-48, Son Posta. Yaprak Kıpırdamasın, Hürses, 1950. Yeniden Yaşayabilseydik, 1950-1951. Aksaray'dan Bir Perihan, 1963-64, Gece Postası. Şoför Mustafa, 1964-65. Bütün eserlerim içinde tercih ettiklerim şunlardır: İstanbul'un Bir Gecesi, Yalının Gölgeleleri, Ankara Mahpusu, Fosforlu Cevriye, Aksaray'dan Bir Perihan.

"1934'ten 1944'e kadar bir yazı vermediğim olmamıştır."

Yazdığım gazete ve dergiler: Yazı yazmaya başladığım günden bugüne kadar, bir Akşam, bir de Hürriyet gazetesinden başka ve yeni çıkmaya başlamış, yani 1953'ten bu yana dergiler ve gazeteler müstesna, bütün İstanbul ve birçok Ankara ve Adana, İzmir gazetelerine yazdım. 1934'ten 1944'e kadar hemen hiç olmazsa bir yazı vermediğim olmamıştır zannındayım.

1930-32 arasında yazar olarak Almanya'da çalışmıştım. 1953'te Avrupa'ya gittim. Fransa'da iki kitap çıkarttım, birini Türkçe yazdım, kız kardeşim Fransızcaya tercüme etti, (Ankara Mahpusu) ikincisini ben yazdım, o gözden geçirdi. (Yalının Gölgeleleri) Paris'te Les Lettres Française, İstanbul'da ilk defa Tan gazetesinde çıkmış olan ve sonra birkaç kere haftalık dergilerde ve bayram gazetelerinde çıkan "Fukara Ölüsü" isimli uzun bir hikayem intişar etti. Horizon'da, Les Femmes D'aujourd'hui, Les Femmes Française, Eve, Antoinette dergilerinde, Parisien Libere gazetesinde çıkan hikaye ve romanlarım vardır.

İki Almanya'da, Çekoslovakya'da, Polonya'da, Sırbistan'da, Hindistan'da, Finlandiya'da, Romanya'da, Kanada'da, İngiltere'de, Japonya'da, İspanya'da, İskandinavya'da, Kızıl Çin'de tercüme edildi. Batı Almanya'da Kölnischer Anzeiger, Morgenpost, Bild ve daha birçok yevmi gazetelere makale verdim. Avusturya'da Volksstimme gazetesine devamlı olarak hikayeler verdim ve Stimme der Frau kadın gazetesinde Yalının Gölgeleleri romanım çıktı.

1963 yılında memleketime döndüm. İş bulduğum her gazete ve dergide (çocuk dergisi) ve yevmi gazetede çalışıyorum. (Çocuk masalları, sahife, tercüme, müstear isimlerle roman ve hikâyeler) Kendi ismimle yazdığım romanlar, bu devrede Aksaray'dan Bir Perihan ve Şoför Mustafa'dır. Geldiğimden beri Fosforlu Cevriye'de tekrar intişar etmiştir. Kitap halinde çıkamayan Ankara Mahpusu, belki beni bilenlerden biri okur diye, bir akşam gazetesine verilmiş ve tefrika olarak çıkmaktadır (Her Gün)...

1944 yılında yayınladığı "Niçin Sovyetler Birliğinin Dostuyum?" yazısından sonra gazeteci kimliği ile hiçbir yerde iş bulamayan Suat Derviş, gerçek ismi olan Hatice Saadet Baraner yerine takma adla yazılar yazmaya başlıyor. Aynı yıl Reşat Fuat Baraner ile birlikte tutuklanıyor. Sorgu sırasında çocuğunu düşürüyor. Eşi Reşat Fuat Baraner'i sakladığı ve Türkiye Komünist Partisi'ne katıldığı suçlamasıyla yargılanıyor. Bu yargılama sonucu tutuklanarak 8 ay cezaevinde kalıyor. Çıktıktan sonra çeviri ve çeşitli editörlük işleriyle geçimini sağlamaya çalışıyor. 1951'de eşinin tekrar tutuklanması üzerine kendisinin de tutuklanacağını düşünerek İsveç'e ablasının yanına gidiyor. 1963'te eşinin hapisten çıkması üzerine tekrar ülkeye dönüyor.

Suat Derviş, 1968 yılında eşini kaybediyor. Bundan iki yıl sonra ise ablası hayata veda ediyor. Bundan sonrası Suat Derviş için acılı ve sıkıntılı dönemlerin başlangıcı oluyor. Diyabet hastalığı yüzünden gözleri iyi görememeye başlıyor, yazma faaliyetine ara vermek zorunda kalıyor.

Hastalığı da giderek bedenini ele geçirmeye başlayınca, Suat Derviş, 23 Temmuz 1972'de yaşama veda ediyor. Geride dev bir roman, söyleşi, hikaye, anı, makale arşivi bırakıyor. Uzun bir süre sözü edilmeyen Suat Derviş, son yıllarda pek çok araştırmacı ve yazarın ilgisi sayesinde tekrar hak ettiği değeri kazanmış görünüyor. Şimdiye kadar hiç Suat Derviş eseri okumadıysanız, hala geç sayılmaz... ■

GÜNÜ GÜNÜNE YAŞAYANLARIMIZ

Suat Derviş

Günü Gününe Yaşayanlarımız, Suat Derviş'in otuzlu yıllarda Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan yazı dizilerinden biri. Gazetenin 3 - 17 Nisan 1936 tarihli sayılarında yer verilen söyleşilerin yayınlanma nedeni gazetede "bir iş yasasına ne kadar ihtiyaç olduğunun anlaşılması" olarak açıklanıyor.* Suat Derviş, bu söyleşilerde iş kazası geçirip iş göremez hale gelen, geçim derdi içinde olan kadın ve erkek işçilerin yanısıra yoksul kesimin tercümanı olmaya çalışıyor. Söyleşilerde kadın işçilerin doğrudan kendi anlattıkları, dönemin çalışma koşullarına ışık tutuyor. Kadın işçilerle yapılan söyleşileri bu sayıdan itibaren dergimizde paylaşacağız.

Parmağını makine deldi diye çıkarılan kadın...

Cumhuriyet Gazetesi, 8 Nisan 1936

"Dokuz sene çalıştıktan sonra beni neden kovdular? diyor, hem parmağım o fabrikada sakatlandı, hem hala iş görebiliyorum..."

Uzun boylu bir kadın, hem genç, hem güzel, hem de sıhhatli... Üzerinde kah-verengi bir palto, başında siyah bir başörtü var.

- Sizi görmek istiyordum...

- Buyurunuz içeri...

Odaya alıyorum. Karşımda iskemleye oturuyor.

- Fabrikada çalışıp sakatlanmış, sonra onu sakatlamış olan fabrikadan atılmış bulunan işsizleri arıyormuşsunuz.

- Evet...

Sağ elini bana uzatıyor, parmağının biri yamru yumru olan ve ortasında bir delik bulunan zavallı elini...

- Ben de öyleyim de... diyor.

- Bana derdinizi anlatınız, sizi dinliyorum.

Genç kadın acı bir gülümseme ile:

- Derdimi şimdiye kadar kimseye anlatamadım, diyor, belki siz anlarsınız. İsmim Ayşedir. Feriköyünde ikinci Baruthane caddesinde 64 numarada oturuyorum. Gençliğimde annem beni evlendirmişti. Uyuşamadım. Ayrıldık, işçi oldum. Şişlideki Bulgarçarşında Seponcevon sıрма fabrikasına girdim. İşimi öğrendim... Hem de çok sevdim. Temiz bir işti. Pırl pırl sırmalar içindeki makineler başında çalışmak gönül açıyordu. Üç sene sonra işi iyi öğrenmiştim, usta olmuşum. Bir gün makinemi temizleyecek oldum. Makineyi durdurdum, temizledim.

Tam işletmeğe başladım. Bir de baktım ki yere sırma teller düşmüş, eğilip alayım dedim. Elimi uzatır uzatmaz, parmağım kırılmış, arkaya devrilmiş, önce anlamadım. Fakat elimi çekip de parmağımı o halde görünce korkumdan avazım çıktığı kadar bağırdım: “Aman ben çolak oldum” diye. Etrafıma üşüştüler. Bir otomobile Etfal hastanesine gördüler. Hasta yattığım günler yevmiyem işlemedi. Yalnız haftada bir buçuk lira yolladılar. Sonra işime döndüm. Evvela orada oturdum. Yeni gelenlere iş gösterdim. Gene haftada bir buçuk lira verdiler. Bir ay geçti, geçmedi, sakat parmağımı idare ederek çalışmağa başladım. Elim sekiz ayda iyileşti. Kendi kendimi tedavi ettirdim. Tedavi için on para bile vermediler. Fakat çalıştığım için gündeliğimi alıyordum. Kazadan tam dokuz sene sonra işler azalmağa, bazı makineler susmağa başladı. Fabrika yalnız bir takım işçileri dışarı çıkarmakla kalmadı. Ayrıca da çalışan işçilerin gündeliğini indirmek yoluna gitti. Benim haftalığım altı liraya çıkmıştı. Usta idim. Tabii benim gibi daha başka usta işçi olan arkadaşlarım vardı. Onları çıkarmak ve yerine az gündelikle çalışan bizim yetiştirdiğimiz yenileri koymak istiyorlardı. Yeni gelen ustabaşı hiç sebepsiz yere birer birer hep eski işçileri kapıdışı etti ve yerimize günde yirmi beş otuz kuruşa çalışan kadınlar aldılar. Ben patronuma rica ettim: “Ben

sizin fabrikanızın sakatıyım, parmağım böyle iken ben bir yerde iş bulamam. Beni çıkarmayınız.” Dedim. Cevap olarak: “Burada sana iş yok, evde çile yap, getir” dedi. Sağ elim hala sakattır. Çile yapmak için durmadan sağ kolu çevirmek lazım. Ben bir saat kolumu döndürsem elim ağrır. Halbuki haftada iki lira kazanabilmek için gece gündüz bu kolu çevirmeliyim. Üstelik de evde geceleri sabaha kadar gaz lambası ve kömür yakmalıyım. “Bunu yapmam” dedim. O da bana: “Sana verilecek başka işim yok” dedi, arkadaşlarım çıktılar. Fakat sağlam oldukları için kordela fabrikasında, ötedeberide iş buldular. Onlar beni görünce: “Ayşe patron bizi çıkarmalıydı, fakat seni çıkarmamalıydı, sana içimiz yanıyor.” Diyorlar. İşimden çikalı iki sene oldu. İki senedir nereye baş vurdumsa, parmağımı görünce: “İş yapamaz” diye beni almıyorlar. Tecrübeye bile kalkışmadan geri yolluyorlar. Kumaş fabrikasında iki üç ay çalıştım. Parmağımın yüzünden oradan da çıkardılar. Kaç kere eski fabrikamın kapısına gittim, kaç kere patronumun evine gittim. Ağladım, köpekler gibi yalvardım: “Beni alın, beni başka bir yerden almıyorlar” diye. Bir defasında karısı yüzüme kapıyı kapadı. Polise müracaat ettim. Merkez memuru onun işinde sakat olduğumu biliyordu. “Senin haline acıyoruz. Bir kere patronunla görüşürüz.” dedi. Ben de:

“Ah efendim, o size eve iş verdiğini, bana makaraları yaptırmak istediğini söyleyecektir, amma ben o işi yapamıyorum, sakatım.” cevabını verdim. Patronu çağırışlar, gelmiş, konuşmuş: “Dokuz kızdan fazla alamam” demiş. Şimdi ben soruyorum. Mademki onun daha dokuz işçi kıza ihtiyacı var, neden beni çıkardı? Bir hırsızlığımı, bir namussuzluğumu, bir fenalığımı, bir tembelliğimi mi gördü? Eğer “Eli sakattır” diyecek olursa bu sakat parmağımın o işi yapmakta bana mani olmadığına en birinci ispat bu kazadan sonra dokuz sene orada çalışmamdır. Bu dokuz senede haftalığım üç liradan altı liraya çıktı. Halbuki parmağımın bugünkü hali o işimden başka birçok işlere kez vuruyor. Patron iflas etseydi, fabrikayı kapatırdı o zaman ona karşı bir sözüm olmazdı. Fakat mademki daha fabrika işliyor. Benim o fabrikada işim olmak lazım gelir. Onun bir tek amelesi kalsaydı, o amelenin benim olmaklığım icab ederdi. Çünkü ben onun fabrikasının sakatıyım!..

Ben ondan parmağımın diyetini istemedim. Bana böyle bir oyun yapacağını, beni bir gün kapıdışı atacağını bilmiyordum. Ekmeğim ondan diydüm, onu kızdırmak istemiyordum. Fakat bugün istiyorum. Ya parmağımı ödesin, ya beni işe alsın, yahud da bana “seni işine tekrar alamam, çünkü senin şu hırsızlığın, şu

namussuzluğun, şu kabahatin var” desin. Yüzkaram varsa ben de bileyim. Orada çalışmaktan ümidi mi keseyim.

Hiçkırı hiçkırı ağlıyor:

- Makinem, süslü makinem, telli makinem bir gelin gibiydi. Onu özlüyorum. Başkaları benim yerime işe giderken çocuklar gibi ağlıyorum. Başkasına gelin giden bir yavuklusunu nasıl bir delikanlı kıskanırsa, ben de sırmalı makinemi başka işçilerden öyle kıskanıyorum.

Onun omzunu okşuyorum:

- Sakin ol kardeşim, diyorum. Biraz kendini topla... Çalışmamak çok güç amma!..

- Çok güç, diyor, evde bir annem var, babam yok. Babamı tanımam. Anama ben bakardım. Anamı hırpalılar belki diye ben boşandıktan sonra bir daha kocaya bile varmadım. Şimdi herşeyden fazla sevdiğim o anam gidip tahta çamaşır yapacak da beni geçindirecek... Eskişehirde teyzem var. Bir zaman da onun yanına gittim. Fakat o da ne yaparın? Eksik olmasın, boğazıma baktı, üstüme başıma yetişemedi, hem ben senelerce kendi ekmeğimi kendim kazandım. Başkalarına bar olmak istemiyorum. Alnımın teriyle kazanıp yaşamak istiyorum. Ben çalışmak istiyorum. Bana işimi geri versinler... ■

TRAKYA

KOCAELİ

ANKARA

ÇANKIRI

ALİAĞA

KIRIKKALE

ADANA

Ahlar Köprüsü

Zehra Ünüvar

Kocası, bütün gece horladı. Sarhoş geldiği geceler hep böyle olurdu. Nerelerde, kimlerle içerse içer, zil zurna sarhoş olur, yıkıla yıkıla eve gelirdi. "Boyu devrilesice! Ömrü tükenesice!" diye beddua ede ede yıllarını geçirmişti Hanife. Kendi gücü ile alamadığı, hiçbir zaman da alamayacağı öcünü Allah'a havale eder, can-ı gönülden yakarırdı. Bir gün belki bir kul eliyle, ya da kurdun kuşun eliyle şu adama bir ceza kesileceğine kendini o kadar inandırmıştı ki; yaşamaına katlanmaya devam ediyordu.

Çok fazla içtiği zaman, huysuzlanmaya gücü kalmaz, kütük gibi devrilirdi kocası. Leş gibi kokan üstünü başını zor zahmet değiştirir, sigara ve içki kokuları sinen saçlarını, yüzünü, boynunu sabunlu bezlerle silerdi. Yatağın hep temiz tuttuğu çarşaflarına kıyamaz ama çaresiz yatırır üstünü örterdi.

"Allah beni bu dünyaya silmek için göndermiş." derdi kahırla. "Senin için ey Hanife kulum, hanım yarattıklarımın evini silmek, kocan olacak domuzun da her yanını silmek, demiş bana. Yazılar yazılırken bana da bu yazılar düşmüş işte. Çöpçatan da kimseyi bulamamış da bu herifin çöpü ile benim çöpü çatmış. Onda şans var ama bende yok. Adam, yemenin de, giymenin de, gezmenin de ustası. Sen para yetiştir yeter ki. O senin yerine de, çoluk çocuğun yerine de yaşayıversin. Bari bir gönül olsa kör olasıca. O da yok. Dilini eşek arıları soksun da, ne dediğini ne diyeceğini

bilemeden boğulup gitsin. Onca hizmet benden, para benden, bir lâf söyler, tonlarca acıyı içime oturtur. Bana vuran elleri kırılmadı gitti. Onca iyi insanı trafik kazalarında kaybedeceğimize benim cazgır gibi olanları kaybetsek, hiç içim yanmayacak."

"Kız Hanife, sende de akıl yok, ne diyeyim.

Onca insanın evine girer çıkarsın. Her biri hanımdır, beydir. Bir akıllar danışıp da şu adamı başından savamadın. Peşini bırakmaz diye korktun. Kimin kimsen de yok kol kanat gelecek. Bir de Süheyla Hanım'ın dediği geldi hep aklına. "Haklısın Hanife ama ayrılmak da sana göre değil." demişti. "Ayrılırsan kocandan, seni evine kim alır düşündün mü? Ben istemem açıkçası. Dul kadının adı büyüktür. Bir de seni mi düşüneceğim elin lâfına karşı. Öyle ya, elin ağzı torba değil ki büzesin. Gençsin, güzelsin de; herkes kocasını senden kıskanır." İlahi Süheyla Hanım, sana ne diyeyim bilmem ki. Demek boşanmaların bile yakıştığı kadınlar var öyle mi? Benim kaderim çekmek yani. Sen kocanı senin gibiler dururken benden mi kıskanacaksın? Ben can derdine düşmüşüm, sen nelerde geziyorsun!"

Ellerine bakardı Hanife. Su içinde kala kala süngere dönmüş derisi, kırmızı mor arası kırışıklarla dolardı. Eklem yerleri sızım sızım sızılar, bileklerine, dirseğine, hele hele omuz başlarına dinmeyen acılar yerleşirdi. Beli ve sırtını hiç duyumsamıyordu artık. Bacakları güçlü olmasa çöküverecekmiş gibi gelir;

eline bakan iki kızına da kendi kaderi yazılmasın diye durmadan dua ederdi. Çaba gösterirdi.

Pazartesi günleri Firuzan Hanım'ındı. Sabah saat sekizde, evin kapısında yer değiştirirlerdi. O içeri, Firuzan Hanım dışarı. O erken saatte nereye giderdi bilinmez. Evi baştan başa pırıl pırıl isterdi. Akşamın saat yedisine kadar gelmez, kendisi gelmeden de evden çıkmasını istemezdi. Evde bulunan her yiyecek işarettiydi. Yemeğini evden getirirdi Hanife. Onun hazırladığı giysileri giyer öyle çalışırdı. Birinde, baş örtüsü bırakmayı unuttuğu için kendi baş örtüsü ile iş yapmıştı da, daha kapıdan girer girmez durumu fark eden Firuzan Hanım, "Her yanı kendi kokuna bulamışsın Hanife" demişti. Çok utanırdı Hanife bu sözlerden. Derisini kazımak, saçlarını yolmak geçirdi içinden. "Bir daha gelmeyeyim Firuzan Hanım" diyecek oldu, ne terbiyesizliği kaldı söylenmedik; ne nankörlüğü... İlk işi onun evinde başlamıştı Hanife'nin. Onun arkadaşlarının, tanıdıklarının eviydi diğer gittiği evler de. Ama onlar Firuzan Hanım gibi eziyet etmezlerdi. Nobrandı Firuzan Hanım, kötü yürekliydi. Kalbindekiler yüzüne vurmuştu; sevimsiz gelirdi Hanife'ye. Pazartesi günlerinin kaygısı, pazarını da bozardı Hanife'nin. Kocasının bozduğu yetmezmiş gibi...

Salı günleri Canan Hanım'a giderdi. Çok seviyordu Canan Hanım'ı. Mutlaka kahvaltı hazırlardı ona. Birlikte kahvaltı ederdi; hiç yüksünmezdi. Öğleye güzel yemekler pişirirdi. Bol bulamaç yaptığı yemeklerden yanına da koyar, "Senin aklın çocuklarında şimdi. Bunları da onlara götür." derdi. Onda çalıştığı günler hiç yorulmazdı sanki. Tüm evi gıcır gıcır ovar, halıları koltukları siler, camları parlatır, fotoğraf çerçevelerinin tozlarını silerken her bir fotoğrafa gülümserdi. "Sanki aileni tanıyormuşum gibi geliyor Canan Hanım." dedi bir gün. Sonra da korkuyla sustu. Onlar kimdi, kendisi kimdi; nasıl böyle bir söz söylerdi. Ama Canan Hanım hiç kızmadı. "Baksana, sana benziyorlar onlar da" dedi. "Sarışınlar sen gibi, cana yakınlar. Buraya geldiklerinde seni çağırırım da yüz yüze de görüşün. Onlar da seni tanıyor. Hani geçen yıl çektiğim fotoğrafın var ya, hepsine göstermiştim." O günden sonra, daha da çok sevdi Canan Hanım'ı. "İnsan evlâdı canım." derdi içinden. "Helâl süt emmiş. Beni küçük görmüyor. Ben de kendi çapımda bir ka-

dırım işte. Emeğimle, alınterimle geçiniyorum. Çalışırken bari değerim bilinse. Ah Hanife ah! Gözünü aç da kızlarını okut."

Çarşamba günleri Selma Hanım'a giderdi. Selma Hanım, bir söyleyen, beş gülen biriydi. Hanife iş yaparken hiç boş duramaz, onunla birlikte çalışırdı. Tozları alır, gümüşleri parlatır, örtüleri ütüler, çekmeceleri dolapları yeniden yerleştirirdi. Radyoyu sürekli kurcalayıp, nerede türkü varsa bulur, oyun havalarına rastlarsa da el şaklatarak oynardı. "Gel kız Hanife oyna." dedi birinde. "Oynayan da ölecek, ağlayan da. Geç şuraya karşıma, dökür bakayım. İçimizin tasası dökülsün yerlere. Sonra tut elektrik süpürgesini, doldur torbaya, at çöpe." Önce çekinmişti, sonra çok üsteleince dayanamayıp oynamıştı. Uzun uzun oynamışlardı karşılıklı. Oynadıkça yeğnilmiş, gerçekten de yüreğindeki tasası azalmıştı. "Selma Hanım, Allah seni inandırsın, ben düğününden beri el kaldırmamıştım. İçim bir hoş oldu. Ne diyeceğimi bilemiyorum." demişti. "İyi de güldük maşallah, Allah hayırlara çıkarsın. Ağlamam inşallah." Bu sözüne çok gülmüştü Selma Hanım. "Allah güleni sever kızım." demişti. "Sen nereden çıkarıyorsun ağlamayı. Kadını ağlatanlar, anasını ağlatanlar, öyle bir düzen kurmuş ki, arada gülmesini bile hayra yormuyorlar. İşte öyle bir söylenti uydurmuşlar. Ah benim güzel Hanife'm ah!"

Öğle yemeğinden sonra da, hemen kahve pişirirdi Selma Hanım. Karşılıklı içerler, fincan kapatıp birbirlerinin falına bakarlardı. Hep güzel şeyler söylerdi Hanife için. Kızlarının geleceğinin iyi olacağı müjdesini verirdi. Sonra da, "Fala inanma sakın ha!" derdi. "Hayat insanın elindedir aslında. Nasıl olmasını istiyorsan öyle düşün ve olması için de çabala." Hanife de ondan öğrendiği gibi güzel şeyler söylerdi Selma Hanım'a. Kahve ve güzel sözler yorgunluğunu alır, gücü çoğalırdı. Zevkle çalışırdı sonrasında. Çalışırken de, kadını ağlatan düzen hakkında akıl yorar ama içinden çıkamazdı.

Perşembe günleri Nilay Hanım'a gidiyordu. Nilay Hanım gencecikti. Bir yıllık evliydi. Bir gün önceden evini derler toparlar, temizliğe hazır ederdi. Evini hiç kirlili bulmamıştı daha. Bir tek camları kirleniyordu. Onun

evindeki temizliği çok çabuk bitirirdi Hanife. Ütüsü varsa yapiverir, yemek isterse hazırlardı. Nilay'ın özenci çocuktu. Bir bebeği olsun istiyordu. "İstemekle, bebeğin olması ne kadar sürer Hanife Abla? Yani hamile kalmak..." dedi birinde. Kıpırmızı oldu. Annesi babası uzaktaydı. Demek ki bu konuları konuşacak birini arıyordu. "Ben sana ne diyeyim Nilay Hanım?" dedi Hanife. "Siz gençsiniz, istediğinizde bebeğiniz olur. Hiç acele etme. Daha yeni gelin sayılırsın. Döl yatağın hazır oldu mu, yerleşiverir bebecik." Nasıl da sevinmişti Nilay Hanım. O gün albümlere bakmışlardı birlikte. Artık giymek istemediği giysileri seçmişlerdi. Büyük kızına tam gelecek giysilerdi bunlar. Hepsini katlayıp bir çantaya doldurmuş, Hanife'ye vermişti. "Hamile olduğumda da ne varsa hepsini veririm sana. Doğumdan sonra içine girmem nasıl olsa. Senin kız arayı açmadan giysin." demişti. Bu giysileri alırken hem sevinir, hem de korkardı Hanife. Bunları giye giye huy değiştireceğini düşünürdü kızının. O yüzden, çoğunu saklar, parça parça ortaya çıkarırdı. Bebeği olsun diye de dua ederdi Nilay Hanım için. İçten içe, bebek baktırmak için kendisini çağırdığını hayal eder, ev ev sürünmekten kurtulacağını düşünürdü.

İnternette oyalanırdı Nilay Hanım. Gazete, dergi okurdu. Onun duymasını istediği bazı haberleri sesli okur, göstermek istediği resimleri, manzaraları gösterirdi. Kime oy vereceğini sordu birinde. "Bilmem ki!" dedi Hanife. "Her gelişinde bu gazeteyi okuyacaksın Hanife Abla." dedi o zaman. "Ev temizliğini bitirince, gazete de okuyacağız. Olur mu?" Önceleri okunanlardan pek bir şey anlamadığını söylediye de giderek düşünmeye, yorumlar yapmaya başladı Hanife. O zaman kullandığı oyun değerini öğrendi ve hırslandı içinden. Çünkü daha önce kime oy vereceğini hiç düşünmeden, kocası ne diyorsa onu yapmıştı. Ona akıl verenler de, ipe sapa gelmez adamlardı; biliyordu.

Bir perşembe, giyinik buldu Nilay Hanım'ı. "Bugün temizlik yok Hanife abla." dedi. "Seni alıp bir toplantıya götüreceğim. Bugün Dünya Emekçi Kadınlar Günü." Ne diyeceğini bilemedi Hanife. Ya kocası görürse, ne diyecekti? Sonra, bugünün yevmiesini nasıl denkleştirecekti? Gittiği yerde söylenenleri anlayacak mıydı? Anlasa ne olacaktı bir de. İçinden geçenleri bir bir

okudu sanki Nilay Hanım. "Senin gibi, emeği ile geçiren kadınları konuşacağız Hanife abla. Evde temizlik yapmış gibi de paranı vereceğim. Ben temizlik yaptım zaten. Camları da haftaya silersin." dedi. Razi etti.

Dolap beygiri gibi, hep aynı çalışma plânı ile gün dolduran Hanife'ye dışarı pek yabancı geldi. Yürüdüğü yollar, bindiği araba, toplantıya gelen insanlar, sanki başka dünyanın parçalarıydı. Bu kadar kadın, nasıl oluyor da işlerini bırakıp toplanabiliyordu; aklına yatmadı. Konuşulanları can kulağı ile dinledi. Dünya üzerinde, kendisi gibi olan kadınların ne kadar çok olduğunu öğrenince içi acı ve öfke ile doldu. Kızlarının, nasıl zorluklarla karşılaşacağını düşündükçe korkusu daha da arttı.

Toplantıdan sonra güzel bir lokantada yemek yedirdi Nilay Hanım. Düşüncelerini sordu Hanife'ye. Aklında kalanları sordu. "Hepsi şurama yazıldı da dilim dönmez anlatmaya Nilay Hanım." dedi Hanife. "Bu dünya, zayıfların, yoksulların ve kadınların sırtından geçiyor, dedi ya biri; ben ona hak verdim. Ben işte onun dediği kişiyim. Orada konuşulanları dinledikçe, içimden ateşler kabardı. Cesaretlendim sanki. Ama yine de elimden bir şey gelmez. Hani bir kadın, kadın ve erkeğin eşit koşullarda yaşayacağı dünya istedi ya; ne güzel bir istek bu. Erkekler razı olur mu acaba? Benim kocam bu düşünceyi kafamdan geçirdiğimi bilse, boynumu koparır. Değil ki razı olacak. Ah Nilay Hanım, kızlarımı kurtarabilirsem, bana kahraman de. Sen bana akıl ver, cesaretimi destekle. Madem böyle gözüm açıldı biraz. Bana yol göster. Bu Perşembe günü, beni başka bir Hanife yaptı sanki... İnsan doğar, yaşar, ölür. Herkesin sırası böyle ama, yaşama çeşidi başka başka. Ben yoksul bir ailenin kızıydım. Okutmadılar ama ellerinden geldiği kadar şımarttılar. Evlenince bir pula sayıldım Nilay Hanım. Doğduğum yerlerden uzaktayım. Hiç gün yüzü görmedim. Doğdum da ne olacak? İşte benim yaşamım da ah etmekle geçiyor. Yani yaşam benim için bir ahlar köprüsü. Sonu ölüme çıkan bir uzun köprü..."

Hanife, cuma günleri Süheyla Hanım'ın evini temizliyordu. Süheyla Hanım, yılın büyük bir bölümünü gezmede geçirdiği halde evin temizliğini bırakırmazdı. Hiç aksatmadan her cuma onun evini temizler, sanki hemen geliverecekmiş gibi vazolara çiçekler yerleş-

tirirdi. Kızı, üst kattaki dairede oturuyordu. Hanife ile o ilgilenirdi. Gün boyu, bir aşağı bir yukarı gider gelir, her tarafı on kez kontrol ederdi. Annesinin ne zaman döneceğini ne o bilirdi, ne de babası. Süheyla Hanım, aklına estiğinde çeker gider; aklına estiğinde de gelirdi. Kocasının eve kadın getirip getirmediğini kontrol etmek için, kimi zaman da gidiyorum deyip gitmeyi verir, kızında oturup eve baskınlar yapardı. Kocası, yaşlı bir ressamdı. Hanife'ye ağır kokan bir odada, koca gün uğraşır. Hiç konuşmaz, evde dolaşmaz, sesi soluğu çıkmazdı. Temizlik günü, sıra onun odasına gelince kızına çıkar; bir buçuk saat sonra dönerdi. Hanife, bir buçuk saat içinde odayı temizler ama dağınığına hiç dokunmazdı. İlk geldiğinde, duvarlara dayanmış tablolarla çıplak kadın resimleri görünce çok şaşırılmıştı. Yaşlı başlı adamın böyle resimlerle uğraşmasından korkmuş, evde yalnız kalmak istememişti. Kızı, sanki Hanife'nin içinden geçenleri sezmiş gibi, "Babam nü çalışmayı çok sever." dedi. Sonra da, "Çıplak kadın resimleri yani." diye açıkladı. Hiç ses etmedi Hanife. Bu varlıklı insanların da zevkleri başka başkaydı canım! Ekmek aş derdi olmayınca böyle işlere kayıyorlardı işte. Adamcağız gençliğinde de böyle mi yaşamıştı kim bilir? Değirmenin suyu nereden geliyordu acaba? "Bana ne!" dedi içinden. "Allah onlara arabayla versin de, bize de avuçla versinler."

Cumartesi günleri de çalışıyordu. Bir eczacı hanımın evini temizliyordu. Kızı üniversitede okuyan Gülden Hanım, bir hafta iş biriktirirdi. Her hafta perdeleri yıkata yıkata eskitmişti. Akşamdan akşama oturan evinde, dağınıklığı ve kiri bile rek yaratıyordu sanki. Su bardaklarını bile makineye koymaya üşenir, mutfak tezgâhını bir sürü bulaşıkla doldururdu. Temizliğe başlamak için önce dağınıkları toplamayı öğrenmişti Hanife. Her evde farklı yöntemler geliştirmişti artık. Gülden Hanım, evde olmazdı. Evin bir anahtarını Hanife'ye vermişti. Ona çok güveniyordu. Bu anahtarı evde hiç kimseye söylememişti Hanife. Hayırsız kocasının ne yapacağı belli mi olurdu!

Gülden Hanım'ın kızı sık sık tatile gelirdi. Eğer evde olursa, Hanife'ye hikâyeler, masallar anlattırmayı seviyordu. Sözde dersinde bunlar işe yarıyormuş. Yanı-

na oturtur, söylediklerini bir bir yazardı. Birinde sesini de almaya çalıştı ama Hanife pek heyecanlanıp da diyeceklerini unutunca yine yazmaya başladı. Onunla konuştuğunda bir serinler bir yanardı Hanife. Kendini candan dinleyen birini bulmuşken konuşur, uydurduğu masal kahramanları üstünden yaşadıklarını anlatır, içini dökerdi.

Pazar günü bitmek bilmezdi Hanife için. Her gün birlikte olduğu arkadaşları evden çıkmadığı için olsa gerek, kocası evde olurdu. Sabahtan akşama, hem içer hem söverdi. Kızları bir köşeye siner, sessizce ağlaşırlardı. İçten içe dert yanar, geçmişini özler, kendini azarlar, kocasına ilenir, Allah'a yalvarır, tövbeler eder, bin bir çeşit yol düşünür; sonunda bunalır kalırdı.

"Sen çalıştığına dua et Hanife!" derdi kendine. "El de olsa, hatırını soran var. Yaptığın işi işten sayıp da para veriyorlar. Sen işe yarıyorsun haftanın altı günü. Pazar günleri eller dinlenir sen ah çekersin. Ah çeke çeke pazartesiye gözlersin. Firuzan Hanım bile seni bu kadar sıkmadı değil mi? Allah var yukarda. Suyuna gidince o da susar, hırçınlığı bırakır. Eee, alıştın da artık. Kim ne istiyor biliyorsun. Yat kalk, duacıları ol. Onlar elinden tutmasalar, bu adam seni sürüm sürüm süründürecek. Pazar günü de bir köprü işte. Yine evden dışarı atacaksın kendini, yine iş yapacaksın, kızların için hayaller kuracaksın. Sen yalnız temizlik işçisi değil, acıların ağır işçisisin, umutların işçisisin. Cesur ol Hanife! Zayıfsın, kadınsın, arkasızsın; haklı da olsan hep haksız sayılıyorsun. Bir gün sabır bardağı taşarsa, ne yapabileceğini düşünmeden kendini bırakma. Yoksa şu adam seni katil edecek. Baba evinde tek derdin yoksulluktu. Kıymetini mi bildin. Şimdi o günler çok uzakta. Özlemeyi bile bilemiyorsun bak."

Kimi zaman öğleye doğru sızar kalırdı kocası. Kızlarını alıp yakındaki parka giderdi Hanife. Güneşli ise hele hava, tüm iyimserliği geri gelir, kızlarıyla güler söylerdi. Onlara gelecek ile ilgili hayallerinden söz etmeyi seviyordu. Dinlerdi kızları. Annelerinin dilinden dökülen renkleri bozmamaya çalışırlardı. Aslında onların da anlatılacak çok hayali vardı ama, yaşamlarının ağır kısıncasında çabucak büyümüş birer küçük kadın olarak, susmaları gerektiğini düşünürlerdi. ■

Norma Rae filminin kahramanı, sendika aktivisti
işçi hakları savunucusu:

Crystal Lee Sutton

Yetmişli yıllarda ABD'nin en büyük tekstil şirketlerinden biri JP Stevens'a kafa tutan; çalıştığı fabrikada sendikalaşma mücadelesiyle tanınan Crystal Lee Sutton'un Norma Rae filmine konu olan, ama bir filme sığmayacak kadar hareketli hayatı, günümüzde sendikal mücadele yürütenlere örnek olmaya devam ediyor.

Selgin Zırlı Kaplan

Crystal Lee, 31 Aralık 1940 tarihinde ABD'nin Kuzey Karolina eyaletinde bulunan Roanoke Rapids kentinde tekstil işçisi anne babanın kızı olarak dünyaya geldi..

Kentte fazla iş olanağı olmadığından, 17 yaşına geldiğinde kendisini anne babasıyla aynı fabrikada çalışan bir tekstil işçisi olarak buldu.

Fabrikada ilk olarak dokuma tezgahlarının bataryalarını değiştirme işinde çalıştı. Bir anlatımında bunun çok tehlikeli bir olduğuna değiniyor. Mekikler çok hızlı hareket ederken yapılmaktadır bu iş. Crystal Lee, ayrıca fabrikada işe başladıktan sonra saçını kısa kestirdi, iplik tozlarının saçlarına yapışmasını ancak bu şekilde önleyebildi.

Saati bir dolara çalıştı ilk başladığında. Fabrikada çalışmasının nedeni, daha önce çalıştığı çiçekçide 50 sent aldığı için bu ücretin daha cazip gelmesiydi.

Okulu da bırakmadı çalışırken, öğlene kadar okulda, sonra da akşam vardiyasında geçirdi günlerini. Çok zorlansa da babasının hatırı için mezun oldu liseden.

19 yaşında evlendi. 20 yaşında ilk çocuğunu dünyaya getirdi. 21 yaşında eşini kaybetti. Hayali güzellik uzmanı olmaktı. Ancak katılması gereken kursun parasını babasının karşılayamayacağını bildiği için bu hayalinden vazgeçti.

Eşini kaybettiğinde oğlu üç yaşındaydı. Eşi bir kavga sırasında öldürüldü. Bunun üzerine tekrar anne babasının yanına taşındı.

Daha sonra tekrar evlendi. 25 yaşına geldiğinde üçüncü çocuğunu dünyaya getirdi. Bir dönem fabrika dışında işlerde çalıştıktan sonra 1972'de tekrar JP Stevens'ta işe başladı. Bu sefer saatlik ücreti 2.65 Dolar'dı. Görevi, havluları katlayarak süslü ambalajına yerleştirmekti.

JP Stevens, ABD'nin en büyük tekstil firmalarından biriydi. 1812'den beri üretim yapıyordu. Üç nesildir faaliyetini sürdüren ve sendika karşıtı tutumuyla bilinen JP Stevens Roanoka Rapids fabrikasında 1958 yılında bir sendikalaşma girişiminde bulunmuştu, ancak sendika seçimi kaybetti.

İşçileri örgütlemeye çalışan Amerika Birleşik Giyim ve tekstil İşçileri Sendikası defalarca JP Stevens'a karşı kampanyalar başlattı, pek çok kez tüketimden gelen gücü hareketle geçirmek amacıyla JP Stevens ürünlerine karşı boykot çağrısında bulundu.

Crystal Lee tekrar fabrikada işte başladıktan beş ay sonra Amerika Tekstil İşçileri Sendikası'yla tanıştı. Sendika, 1963 yılından beri Stevens ailesi tarafından işletilen 80 fabrikadaki 34 bin işçiyi örgütlemeye çalışıyordu.

Fabrikadan vazgeçmeyen sendika, tekrar bir örgütlenme çalışması yapmak üzere şehre bir görevli gönderdi. Sendika adına gelen ve adı Eli Zivkovitch olan görevli kısa sürede kasaba halkı tarafından dışlandı. Fabrika çıkışlarında sendika üyesi olmaya çağıran bildirimler dağıttı ancak işçilerden pek ilgi göremedi. Ta ki Crystal ile tanışmaya kadar.

Crystal Lee, fabrikada bulunan duvar panosunda sendika karşıtı bir bildiriye sendikasına iletmek için kağıda yazdığı için "işverene itaatsiz-

JP Stevens Roanoke Rapids fabrikasında TWUA Amerika Tekstil İşçileri Sendikası'nın seçimi kazandığı günün fotoğrafı. Crystal Lee Sutton, Pankartın sol ucunda hemen arkada görünüyor.

lik" gerekçesiyle 30 Mayıs 1973 tarihinde işten çıkartıldı. Bildiride hem sendika düşmanı hem ırkçı ifadeler yer alıyordu. Yasal işlem yapılabilmesi için sendikanın metnini ele geçirmesi gerekiyordu.

Crystal ve işyerinden bir kaç işçi arkadaşı panoya giderek mektubu iyice okuduktan sonra tuvalete girerek hatırladıklarını yazmaya çalıştılar ancak metnin tamamını yazmayı başaramadılar. Bunun üzerine Crystal Lee, panonun başına geçerek elindeki kağıda içeriğin aynısını kopyalamaya başladı. İşveren bunu yaparsa işten atılacağını belirtse de Crystal durmadı. Sonunda polisler çağrıldı, Crystal yaka paça fabrikadan dışarıya çıkartıldı. Polis onu evine götürüleceğini söyleyerek arabaya bindirse de, doğrudan polis merkezine götürdü.

Polis merkezine vardığında telefon hakkını hatırlatarak "kocamı arayacağım gelip beni alsın" diyerek telefon hakkını kullanan Crystal sendika ofisini aradı, Eli orada olmasa da haberi ulaştı, sabaha doğru onu nezarethaneden çıkarttı.

Crystal'in aklına gelen ilk şey, çocuklarına babaları hakkındaki gerçeği söylemek oldu, çünkü bu savaşın giderek kirleneceğini ve bunun çocuklarına da sıçrayacağını biliyordu. Bu yüzden bazı gerçekleri kendisinden duymaları gerektiğini

düşünerek o gece tüm gerçekleri anlattı. Ayrıca hapse girdiğini ama bunun gelecekleri için olduğunu da ekledi.

Hapisten çıktıktan sonra artık işsiz kalan Crystal, tüm zamanını sendika kampanyasına ayırdı. Her fırsatta sendikanın propagandasını yapma fırsatı aradı. Noel'de, kilise toplantısında, veli etkinliklerinde hep sendikayı anlattı.

"Öldüğümde uyuyabileceğim"

Kocasını sürekli şikayet ediyordu. Ona sürekli evdeki rollerini hatırlattı, ev işleri konusunda yardımcı olsa da sendika konusunda hiç destekçi olmadı. Crystal Lee'nin şu sözleri durumun ciddiyetini ve bir kadın olarak sendika çalışması yürütmenin zorluklarını çok güzel özetliyordu:

"Bırakın ev işlerini, bir ara yaparım. Yapabilirim, uykuya ihtiyacım yok, öldüğümde uyuyabilirim."

Crystal Lee Sutton'un çağrıları ve sendikanın gerekliliğini anlatmaya yönelik iki üç aylık çalışmasıyla 28 Ağustos 1974'te yapılan seçimde, Amerikan Tekstil İşçileri Sendikası (TWUA), fabrikadaki 3133 işçiden 1685'inin oyunu kazanarak fabrikaya girmeyi başardı. Sendika daha sonra Birleşik Giyim ve Tekstil İşçileri Sendikası (ACTWU) adını aldı.

1980 yılında sendika yararına gerçekleştirilen bir yardım toplantısında Crystal Lee Sutton ve Norma Rae filminde Crystal'in hayatını oynayan Sally Field bir araya geliyor.

Ancak seçimin kazanılmasıyla henüz zafer elde edilmiş sayılmazdı. 1974 yılında seçim kazanılsa da, fabrikada bir toplu sözleşme imzalanması 19 Ekim 1980'i buldu. Bunun nedeni, JP Stevens'in pazarlığa yanaşmaması, işçilerin taleplerini kabul etmemesiydi.

Crystal Lee Sutton'un ismi (evlendikten sonra ölen eşinin soyadı yerine yeni eşi Cooki Jordan'ın soyadını aldı), Norma Rae filminden sonra duyulmaya başladı.

Crystal, yaşadıklarını ve sonrasında yürüttüğü sendika mücadelesini pek çok yerde anlattı, bazıları kitap hiline getirildi. Ayrıca Norma Rae rolünü canlandıran, kendi hayatını beyaz perdeye taşıyan Sally Field ile de bir kaç kez bir araya geldiler.

Hayatının film olmasıyla ilgili duygularını şöyle paylaşıyor Crystal Lee:

"Aslında benim hayatımı anlatan bir film yapılması ilginçti. Annem her zaman içimizden birinin Miss Amerika yarışmasını (ABD'de popüler güzellik yarışması) kazanmasını istemişti ve ben bunun bir güzellik yarışmasını kazanmaktan daha iyi olduğunu düşündüm. Babamın ilk defa benimle gurur duyduğunu hissettim."

"Tanrıya şükür renk körüyüm"

Yaşadığı deneyimler, onun hayata ve politikaya bakışını da etkiledi şüphesiz. Bunu şu sözlerinden anlıyoruz:

"Siyasi durumu şimdi eskisinden daha iyi anlıyorum. Siyasete bulaşmanın gerekliliğini anlıyorum. Bu dünyayı döndüren şey siyasettir. Fakirlerin fakir olmaya ve zenginlerin zengin olmaya devam etmesinde belirleyici faktördür. Bu beni çok rahatsız ediyor. Kuzey Carolina'daki tekstil işçileri, Güney'deki en düşük maaşlı ve en az sendikali işçilerdir. emek mücadelesinin çetin olduğu ve her geçen gün zorlaştığı yer. ... Okulda sendikalarla ilgili öğrendiğim tek şey ekonomiydi. Ekonomi kitabım hâlâ evimde duruyor ve sendikalarla ilgili üç küçük sayfası vardı. Öğretmenimin sendikalar hakkında ders verdiğini hatırlıyorum, siyahlardan, kendi deyimiyle "zenciler"den, büyük lüks arabalar sürmeye ve gecekonducularda yaşamaya odaklanılardan bahsedirdi. Ama Cookie Jordan her zaman benim renk körü olduğumu, bunu yapamayacağımı söylerdi. Bir rengi diğerinden ayırmamak. Sendika toplantısına gitmemeye karşı çıkmasının bir başka nedeni de buydu çünkü toplantı siyahların kilisesinde olacaktı. Kesinlikle, tamamen karşıydı ama tanrıya şükür ben renk körüyüm."

"Klimalar işçiler için değil, makineler için çalışıyordu"

Crystal Lee, sendika deneyimlerini kaleme aldığı bir yazısında, çalıştığı fabrikaya dair paylaştığı bilgiler, işçilerin nasıl şartlar altında çalıştığını çok iyi anlatıyor:

"Fabrikada nem o kadar yoğundu ki, elinizi bile zor görürdünüz. Pencere tuğlalarla örülmüştü, klima, işçilerin rahatlığı için değil, makinelerin daha iyi çalışması için ayarlanmıştı. Yerlerde yağ ve su birikintileri vardı, her yerden elektrik kabloları geçiyordu. Binaların çoğu eskiydi ve nehir kenarındaydı, o yüzden fabrikaya yılanlar girerdi. Çalışırken çıkan gürültü sağır edecek derecedeydi ve yüksek tansiyona sebep oluyordu. Çoğu dokuma işçisi 25'e yakın tezgahın sorumluydu. Havadaki pamuk tozu, başta astım olmak üzere akciğer hastalıklarına yol açıyordu. Teyzem 49 yıldan fazla J.P. Stevens için çalıştı ve ayda yalnızca 27,00 dolar alıyor. Kayınvalidemin akciğeri tıkalıydı."

ABD'nin güneyinde tekstil işçilerini sendikalaştırmak için uzun yıllar aktif olarak çalışan Crystal Lee, 11 eylül 2009 tarihinde, Kuzey Karolina'nın Burlington kentinde evindeyken, 68 yaşında beyin tümöründen hayatını kaybetti. ■

Eli Zivkovich ve Crystal Lee Sutton 1974 AFL-CIO sözleşmesinde.

KADIN
SİNEMASI

70'li yıllar, ABD'de JP Stevens tekstil fabrikasında sendikalaşma mücadelesinin kadın kahramanı Crystal Lee Sutton'u anlatan film:

NORMA RAE

Norma Rae, üç çocuklu, eşi tarafından terk edilmiş, yaşlı anne ve babasıyla tekstil fabrikasında çalışan bir kadın işçi. Hayatı sorgulayan ve baskıları umursamayan kişiliği sayesinde sendikadan gelen görevlinin dikkatini çekmekte gecikmez. Sendika aktivisti Crystal Lee Sutton'un başından geçenleri anlatan 1979 yapımı film, dönemin tekstil işkolunda yaşanan örgütlenme sorunlarına ışık tutuyor.

İşten atıldığı gün, UNION (Sendika) yazdığı kartonu alıp masaya çıkan Norma, işçileri sendikada birleşmeye çağırıyor.

Başrol oyunculuğunu Norma Rae (Rey) rolünde izlediğimiz Sally Field'in üstlendiği, yönetmenliğini Martin Ritt'in yaptığı, senaryosunu Irving Ravet'le Harriet Frang Jr.'un yazdığı 1979 ABD yapımı film, Roanoke, Kuzey Carolina, Alabama bölgesinde tekstil sektöründe sendika örgütçülüğü yapan ve çalıştığı JP Stevens firmasına ait fabrikalardan birinde sendika mücadelesi yürüten Crystal Lee Sutton'un hayatının bir bölümünü ele alıyor. Filmin ekseninde, 70'li yıllarda, bir tekstil fabrikasındaki kötü çalışma koşullarına, insanlık dışı tutuma karşı koymak için başlayan sendika mücadelesi ve buna karşılık işverenlerin ve kasaba halkının bir bölümünün karşı tutumu yer alıyor.

NORMA RAE

Yapım yılı: 1979 Yönetmen: Martin Ritt

Senaryo: Irving Ravel, Harriet Frang Jr

Oyuncular: Sally Field, Ron Leibman, Beau Bridges, Pat Hingle, Barbara Baxley

Norma Rae, üç çocuklu, eşi tarafından terk edilmiş ve anne babasıyla birlikte yaşayan, aynı fabrikada çalışan otuzlu yaşların başında olan bir kadın işçi. Fabrikada yaşanan haksızlıkları ve iş güvenliği risklerini sürekli işverenine hatırlatan, şeflerle rahatça tartışabilen bir yapıda. İşini iyi yapması ve uzun süredir fabrikada çalışıyor olmasının bunda etkisi büyüktür.

Birleşik Giyim ve Tekstil İşçileri Sendikası'ndan gelen görevlinin ilgisi ni çekmesi çok uzun sürmez. Kasabanın tepkisi ve sendika düşmanı tutumuyla karşı karşıya kalan sendikacı Reuben Warshowsky, Norma Rae'in yardımlarıyla kabul görmeye başlar.

Norma'nın babası fabrikada çalışırken sağlık sorunları yaşar ve şefinden yardım istediği halde çalışmaya devam etmesi söylenir, babası o gün çalıştığı esnada hayatını kaybeder. Bu durum Norma Rae'in sendika konusunda daha da hırslanmasına yol açar. İşveren'in katı tutumu onun hapse girmesine yol açar. Ancak bu, Norma'yı daha da güçlendirir. İşini kaybetse de işyerine sendika girinceye kadar mücadelesinden vazgeçmez, sendika için çalışmasını sürdürür. Toplanmalarına izin vermedikleri için çocuk yaştan beri devam ettiği kilisesini terk eder. Norma Rae'in çabaları sonuç verir ve oylama sonucu sendika fabrikaya girmeyi başarır.

Norma Rae filmi, dönemin sendikal hareketi ve kadın hakları savunucularının büyük ilgisini kazanır. Aradan yaklaşık yarım yüzyıl geçse de film güncelliğini koruyor. Filmin orijinaline ulaşmak biraz zor ancak internet üzerinden izlemek mümkün. ■

Okuma Köşesi'nin bu sayıdaki okuyan kadın tablosu:
Okuyan Kadın (Woman Reading): 1879-84
 Susan Macdowell Eakins (1851- 1938), New York

SUAT DERVİŞ

ÇÖKEN İSTANBUL
RÖPORTAJLAR

ÇÖKEN İSTANBUL

Röportajlar

Yazan: Suat Derviş

İTHAKİ YAYINLARI

Ekim 2021

Suat Derviş'in Söyleşileri Bir Kitapta Toplandı

ÇÖKEN İSTANBUL

Cumhuriyet dönemi gazeteci yazar Suat Derviş'in tüm eserlerini yayınlayan İthaki Yayınları ayrıca o dönem yazarın farklı gazetelerde yayınlanan söyleşi ve dizi yazılarını da *Çöken İstanbul* adıyla bir kitapta topladı.

"İri çınarların, iri servilerin süslediği sahili gösteren kayıkçı, 'Buraları görüyor musunuz?' diyor, 'Eskiden burada kahveler, tiyatrolar vardı, Abdi oynardı, Kel Hasan oynardı. Buraları tıklım tıklım dolardı. Yalnız orası değil, bu derenin üstü de kayıktan görünmezdi. Kel Hasan'ın sahneye çıkacağı belgi eden davul gürültüsü duyuldu mu yalnız içerdekiler değil, kayıklardaki insanlar da gülmeye başladılar.'"

Suat Derviş bu sefer roman ya da öyküleriyle değil, hayalden hakikate yönelişinin milatlarından biri saydığı röportajları ile bizlerle. *Çöken İstanbul*'da yer alan, 1935-37 arasında yayınlanan bu röportaj dizileri İstanbul'u ve İstanbulluları merkeze alıyor. Suat Derviş, birkaç sene sonra İstanbul'un *Bir Gecesi*'yle çizeceği panoramanın eskizini yapıyor; bizi karanlık, yoksul ve hasta bir şehrin sokaklarında dolaştırıyor.

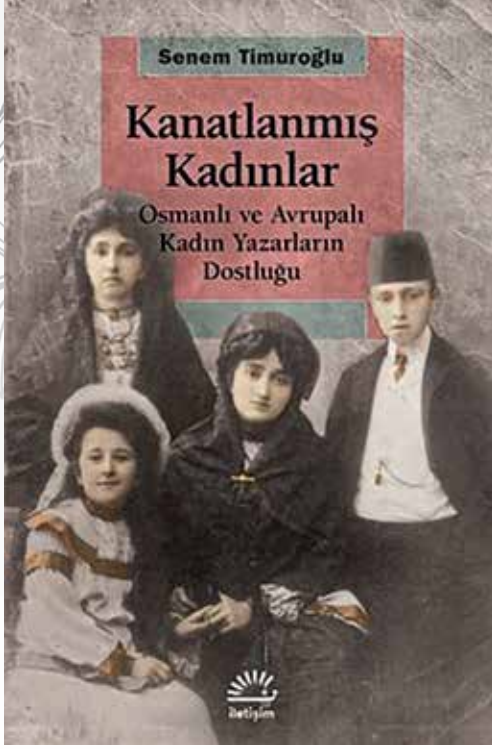
Pınar Öğünç'se "Kalpli, Beyinli Bir Kayıt Cihazı" başlıklı yazısında, mümkün olsa, Suat Derviş'le zaman geçirmeyi ve onunla bir röportaj yapmayı arzu ettiğini söyleyip sormak istediklerini, merak ettiklerini anlatıyor. Öğünç'ün yazısı, Suat Derviş'i ve mirasını anlamak, anlamlandırmak için çok önemli, duygusal bir kılavuz metin.

(Tanıtım Bülteninden)

Suat Derviş

Asıl adı Hatice Saadet olan Suat Derviş İstanbul'da doğdu. Tıp profesörlerinden İsmail Derviş Bey ile Hesna Hanım'ın kızı olan Derviş, bir süre evde, özel dersler aldıktan sonra Kadıköy Numune Rüştiyesi'yle Bilgi Yurdu'nda eğitimine devam etti. 1918'de Almanya'ya giderek Berlin Konservatuvarı'nda piyano bölümüne yazıldı fakat kısa süre sonra edebiyat fakültesine geçti, doğu dilleri ve felsefe derslerine yöneldi. 1920 yılından itibaren imzası gazete ve dergilerde görülmeye başlandı. 1972'de Kasımpaşa Askeri Deniz Hastanesi'nde hayata gözlerini yumduğunda ardında elliye yakın roman, üç yüzü aşkın öykü, sayısız çeviri, değerli röportaj ve söyleşi dizileri bıraktı.

KANATLANMIŞ KADINLAR
Osmanlı ve Avrupalı Kadın
Yazarların Dostluğu
Yazan: Senem Timuroğlu
İLETİŞİM YAYINLARI
Nisan 2023

Osmanlı ve Avrupalı kadın yazarların dostluğu

KANATLANMIŞ KADINLAR

"Biz Türkiye'de toplanıp İngiliz kadınlarından söz ettiğimiz zaman, bu dünyada isteyecekleri hiçbir şey kalmadığını düşünürdük. Ama yaşam savaşının onlar için ne anlama geldiğini, ya da bu ebedi mutluluk arayışının ne kadar korkunç bir şey olduğunu bilmiyorduk. İkisinden hangisi daha güç bir savaşım? Biz Türkiye'de yalnızca bu ikinci savaşımı biliyoruz ve tüm dünyada aynı yararsız çaba sürüp gidiyor." "Zeynep"/Hatice Zinnur hanım - 1906

Geç Osmanlı döneminin kadın yazarları Avrupa'daki, Batı'daki kadınların durumunu nasıl görüyorlardı? İstanbul'a gezgin olarak gelen Fransız kadın yazarlar, başta harem olmak üzere, Osmanlı kadınlarının hayatını nasıl görüyorlardı? Bu gördüklerinden, genel olarak, kadınlık durumuna ve kadınların özgürlük taleplerine dair, ne gibi sonuçlar çıkartıyorlardı? "Ataerki kısıkaçlar," bu kadınların fikirlerini, eylemlerini ve onlar hakkında oluşturulan imgeleri nasıl etkiliyordu?

Senem Timuroğlu, geç Osmanlı döneminde oluşmuş bu heyecanlı, incelikli ilişki ve iletişim ağı içinde, Avrupa feminizmi ile "aydınlanmış dindar" kadın hakları söylemi arasındaki etkileşimin bir portresini çiziyor. Bu karşılaşma ve etkileşim içinde çıkılan "özgür kadın"ı arama yolculuğunu takip ediyor. "Öncü" sıfatını hak eden kadınların fikirleriyle, kişilikleriyle ve hikâyeleriyle tanıştırıyor bizi kitap: Fatma Aliye, Selma Rıza, Hayriye Ben-Ayad, Şeref, Hatice Zinnur, Nuriye hanımlar ve George Sand, Marc Hélys, Marcelle Tinayre, Grace Ellison "madamlar"... Bu hayranlık uyandırıcı kadınlar arasındaki arkadaşlığın yer yer romana benzer hikâyesi...

(Tanıtım Bülteninden)

Senem Timuroğlu

Notre Dame de Sion Fransız Lisesi'ni bitirdikten sonra Mimar Sinan Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Paris'te Doğu Dilleri ve Kültürleri Enstitüsü'nde ve Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı bölümünde iki yüksek lisans derecesi aldı. 2017'de Paris Sorbonne IV'te "19. yüzyıl Osmanlı ve Fransız Kadın Edebiyatına Feminist ve Transnasyonal Bakışlar" adlı tezini tamamladı. 2009 yılından beri Özyeğin Üniversitesi'nde Türk Edebiyatı derslerinin yanı sıra toplumsal cinsiyet ve edebiyat, feminist teori üzerine seçmeli dersler vermektedir. Araştırma alanları arasında kadın edebiyatı tarihi, dişil yazı, Fransız feminizmi ve post-hümanist teoriler bulunmaktadır.

Genel Merkez Yöneticilerimiz İstanbul 2 No'lu Şubemizin 8 Mart Kutlamasına Katıldı

Sendikamız Genel Başkanı Süleyman Akyüz, Genel Mali Sekreteri Mehmet Kaya ve Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri Niyazi Recepkethüda, İstanbul 2 Nolu Şube tarafından düzenlenen 8 Mart etkinliğine katıldı. 10 Mart Pazar günü bir düğün salonunda yapılan ve şube yöneticilerimizin de yer aldığı etkinliğe şubemizin örgütlü işyerlerinden kadın üyelerimiz katıldı. Etkinlikte 8 Mart'ın tarihi ve kadınlar için önemine dair konuşmalar yapılırken, kadınların sendikalarda örgütlenmesi gerektiği üzerine duruldu. Eğlenceli geçen kutlama, müzik eşliğinde sona erdi.

Petrol-İş Şubelerinde 8 Mart

Adana Şubemizde 8 Mart Kutlandı

Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü 8 Mart, Adana Şubemizin örgütlü olduğu tüm işyerlerinde farklı etkinliklerle kutlandı. Şube Yöneticileri örgütlü olduğumuz işyerlerini ziyaret ederek kadın üyelerimizle bir araya geldi. Günün anısına karanfil verildi. Dünyada ve ülkemizde eşitlik, özgürlük ve emek mücadelesi veren kadın emekçilerin 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü kutlandı.

Petrol-İş Şubelerinde 8 Mart

Adıyaman Şubemiz 8 Mart'ta Üyelerimizle Bir Araya Geldi

Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü 8 Mart'ta Adıyaman Şube Yöneticilerimiz, şubemizin örgütlü olduğu işyerlerini ziyaret ederek kadın üyelerimizle bir araya geldi. Kadın üyelerimize günün anısına karanfil hediye edilirken, 8 Mart'ın önemi üzerine üyelerimizle sohbet edildi.

Aliğa Şubemizde 8 Mart Kutlandı

Sendikamız Aliğa Şubesinde 8 Mart Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma günü kutlandı. Şubemizin örgütlü olduğu işyerlerinden temsilciler Petkim, Tüpraş İzmir Rafinerisi, Star Rafinerisi, Ravago Petrokimya ve Solu-Fert işyerlerimizde çalışan kadın üyelerimizi ziyaret ederek günün anlam ve önemine dair karanfillerini ve hediyelerini takdim ettiler. Ayrıca şubemizde örgütlü kadın üyelerimiz sendika Genel Merkezinde düzenlenen 8 Mart etkinliğine de katıldılar.

Ankara Şubemizde 8 Mart

Bandırma Şubemizde 8 Mart

Sendikamız Bandırma Şubesinde 8 Mart, örgütlü olduğumuz işyerlerinde şube yöneticilerinin katılımıyla kutlandı. Şubemizin örgütlü olduğu işyerlerini ziyaret eden şube yönetimi, günün anısına kadın üyelerimize karanfil hediye ettiler.

Batman Şubemizde 8 Mart

Çankırı Şubemizde 8 Mart Kutlandı

Sendikamız Çankırı Şubesinde 8 Mart Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü örgütlü olduğumuz Sumitomo işyerinde kutlandı. Çankırı Şube Yöneticilerimiz işyerini ziyaret ederek burada çalışan kadın üyelerimizle bir araya geldi. Günün anlamına yönelik yapılan sohbetin ardından, üyelerimize 8 Mart anısına karanfil hediye edildi.

Gebze Şubemizde 8 Mart

İstanbul 1 Nolu Şubemiz 8 Mart'ı Kutladı

Sendikamız İstanbul 1 Nolu Şube 8 Mart Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Gününü hem şubemizin örgütlü olduğu işyerlerinde hem de sendikamız Genel Merkezinde yapılan etkinliğe katılarak kutladı. Şube Yöneticilerimiz Genel Merkezde yapılan etkinliğe katılırken, örgütlü olduğumuz işyerlerinde temsilci arkadaşlarımız, kendi işyerlerinde çalışan kadın üyelerimizle bir araya gelerek günün anlam ve önemine dair sohbet ettiler, 8 Mart anısına karanfil hediye ettiler.

İzmir Şubemizde 8 Mart Kutlandı

Sendikamız İzmir Şubesinin örgütlü olduğu işyerlerinde 8 Mart Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü kutlandı. Şube Yönetimi 8 Mart kapsamında örgütlü olunan işyerlerini ziyaret ederek kadın üyelerimizle bir araya geldi. 8 Mart anısına üyelerimize karanfil takdim edildi.

Kırıkkale Şubemiz 8 Mart'ı Kutladı

Kırıkkale Şubemizde Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü 8 Mart örgütlü olduğumuz işyerlerinde, şube yöneticilerinin katılımıyla kutlandı. Şubemizin örgütlü olduğu Tüpraş, MKE Barutsan ve Petlas işyerlerini ziyaret eden yöneticilerimiz bu işyerlerinde çalışan kadın üyelerimize günün anısına çiçek hediye etti.

Petrol-İş Şubelerinde 8 Mart

Trakya Şube'de 8 Mart Kutlandı

8 Mart Kadınların Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü Trakya Şubemizin örgütlü olduğu işyerlerinde kutlandı. 8 Mart'ın tarihi, kadın mücadelesinin önemi ve anlamı üzerine konuşmaların ardından üyelerimize günün anısına karanfil hediye edildi.

Petrol-İş Şubelerinde 8 Mart

**KADINIZ
PETROL-İŞ'LİYİZ
SENDİKAMIZLA
GÜÇLÜYÜZ!**